

Rapport

Forsvarets Innbyggerundersøkelse 2015

Laget for

Forsvarets mediesenter

Ipsos MMI

v/ Kristin Rogge Pran

Juni 2015

Innhold

1. Prosjektinformasjon og sammendrag.....	1
1.1 Prosjektinformasjon	1
1.2 Sammendrag	2
2. Forsvarets omdømme	3
3. Interesse og tilknytning.....	12
4. Forsvarets enheter og oppgaver.....	15
5. Verneplikt	22
6. Utdanning.....	26
7. Arbeidsplass.....	31
8. Den norske soldat	32
9. Forsvarets rolle.....	33

Figurliste

Figur 1 Alt i alt, hvor godt eller dårlig inntrykk har du av det norske Forsvaret? _____	3
Figur 2 Alt i alt, hvor godt eller dårlig inntrykk har du av det norske Forsvaret? _____	4
Figur 3 Hvor godt eller dårlig inntrykk har du av Forsvaret på følgende områder? _____	5
Figur 4 Nedenfor følger en del verdier/egenskaper. Hvor godt eller dårlig synes du hver av disse passer på Forsvaret? _____	8
Figur 5 Hvor viktig mener du disse verdiene/egenskapene er for et tidsriktig forsvar? _____	8
Figur 6 Vurderingsmatrise - forholdet mellom viktighet og vurdering _____	9
Figur 7 Hvor interessert er du i spørsmål som har med Forsvaret å gjøre? _____	12
Figur 8 Hvor får du informasjon om Forsvaret fra? (Flere svar mulig) _____	13
Figur 9 I hvilken sammenheng har du erfaring med/vært i kontakt med Forsvaret? (Flere svar mulig)	14
Figur 10 Når var du sist i kontakt med Forsvaret? _____	14
Figur 11 Hvor godt eller dårlig mener du at du er kjent med Forsvarets oppgaver? _____	15
Figur 12 Hvor godt kjenner du Forsvarets ulike enheter? _____	16
Figur 13 Hvor godt eller dårlig inntrykk har du av de ulike enhetene i Forsvaret? Base: Kjenner til Forsvarets ulike enheter _____	17
Figur 14 Forholdet mellom kjennskap til og inntrykk av Forsvarets enheter _____	18
Figur 15 Hvor godt eller dårlig mener du Forsvaret løser/vil kunne løse følgende oppgaver? _____	19
Figur 16 Hvor bekymret er du for følgende trusler mot nasjonal sikkerhet? _____	20
Figur 17 Hvor godt eller dårlig inntrykk har du av Forsvarets bidragsevne til å møte disse truslene? _____	21
Figur 18 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? «Vernepliktsordningen bør avskaffes» _____	22
Figur 19 «Vernepliktsordningen bør avskaffes», svarfordeling mellom kvinner og menn _____	22
Figur 20 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? «Den vedtatte vernepliktsordningen som likestiller kvinner og menn bør beholdes» _____	23
Figur 21 «Den vedtatte vernepliktsordningen som likestiller kvinner og menn bør beholdes», svarfordeling mellom kvinner og menn _____	23
Figur 22 Hvor godt eller dårlig er du kjent med at kvinner født i 1997 eller senere, på lik linje med menn, blir vernepliktige og blir innkalt til førstegangstjeneste? _____	24
Figur 23 Hva tror du denne endringen innebærer? _____	24
Figur 24 Hvor enig eller uenig er du i at kjønnsnøytral verneplikt innføres? _____	25
Figur 25 I hvilken grad vil du anbefale en gutt/jente som er ung i dag å gjennomføre førstegangstjeneste? _____	25
Figur 26 Hvor godt eller dårlig er du kjent med mulighetene for å ta utdanning i Forsvaret? Base: 18-29 år (N=432) _____	26
Figur 27 Hvor får du informasjon om utdanningsmuligheter fra? Base: 18-29 år (N=432) _____	27
Figur 28 Hvor godt eller dårlig vil du vurdere følgende forhold ved en utdanning fra Forsvaret sammenlignet med andre utdanninger? Base: 18-29 år (N=432) _____	27
Figur 29 Hvor godt eller dårlig vil du vurdere følgende forhold ved en utdanning fra Forsvaret sammenlignet med andre utdanninger? Base: 18-29 år (N=432) Andel meget og ganske godt _____	28
Figur 30 Uavhengig av hvilken utdanning du eventuelt har valgt. Hvor stor interesse ville du hatt for å velge en utdanning i Forsvaret? Base: 18-29 år (N=432) _____	29
Figur 31 Hvis du skulle anbefale en utdanning til en som er ung i dag. Hvor attraktivt mener du det ville være å velge en utdanning i Forsvaret? Base: 30 år+ (N=2694) _____	29
Figur 32 Nedenfor følger noen utsagn om Forsvaret som arbeidsplass. Hva er ditt inntrykk av hvor godt eller dårlig disse utsagnene passer for Forsvaret? _____	31
Figur 33 Hvor godt eller dårlig synes du følgende beskrivelser passer på norske soldater? _____	32
Figur 34 Hvor nødvendig mener du det er for Norge å ha et forsvar i dagens situasjon? _____	33
Figur 35 Har du inntrykk av at Forsvaret i Norge er for lite, passe eller for stort i størrelse i forhold til de oppgavene det skal utføre? _____	34
Figur 36 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? «Trening sammen med allierte i Norge styrker det militære forsvaret av Norge» _____	35

<i>Figur 37 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? «Norsk militær tilstedeværelse i nordområdene er nødvendig for å sikre ressursene i de norske havområdene»</i>	36
<i>Figur 38 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? «Norges NATO-medlemskap styrker det militære forsvaret av Norge»</i>	36
<i>Figur 39 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? «Innkjøpet av nye kampfly er viktig for Norges forsvarsevne»</i>	37

Tabell-liste

<i>Tabell 1 Hvordan de ulike faktorene påvirker totalinntrykket av Forsvaret</i>	6
<i>Tabell 2 Endring over tid i faktorenes relative betydning for totalinntrykket av Forsvaret</i>	6
<i>Tabell 3 Hvordan de ulike verdiene/egenskapene påvirker inntrykket av Forsvaret</i>	9
<i>Tabell 4 Hva påvirker i størst grad befolkningens inntrykk av Forsvaret</i>	10
<i>Tabell 5 Faktorer som påvirker interesse for utdanning i Forsvaret</i>	30

1. Prosjektinformasjon og sammendrag

1.1 Prosjektinformasjon

Undersøkelsen er gjennomført for femte år på rad av Ipsos MMI på oppdrag for Forsvarets mediesenter. Innbyggerundersøkelsen tar for seg befolkningens inntrykk av og holdninger til Forsvaret, herunder kontaktpunkt, trusselbilde, verneplikt, oppgaveløsning, verdier og assosiasjoner.

Datainnsamlingen er gjennomført i Ipsos MMIs webpanel, som er representativt for den norske web-befolkningen, i perioden 17. april til 26. mai 2015. 3126 personer har besvart undersøkelsen. Av disse var 1694 (54 %) menn og 1432 kvinner (46 %). Svarprosenten var på 26 %, noe som er ganske bra med en såpass lang elektronisk undersøkelse, og nær sagt identisk med svarprosenten i fjor (27 % i 2014). Undersøkelsen tok drøyt 15 minutter å besvare.

Intervjuene er geografisk fordelt tilnærmet proporsjonalt med befolkningen, med et minimumskrav på 150 intervju per fylke (300 i Oslo og Akershus) slik at det er noe overrepresentasjon av de minste fylkene. Denne fordelingen er omtrent som i 2014, mens de tre første gjennomføringene ble gjort med 200 intervju i hvert fylke, og 400 i Oslo og Akershus. Endringene i utvalget har hatt lite innvirkning på resultatene. Dataene er vektet for å tilstrebe størst mulig grad av representativitet sammenlignet med befolkningen.

Rapporten gjengir resultatene fra undersøkelsen fordelt på de ulike temaene. Signifikante forskjeller mellom ulike undergrupper i forhold til gjennomsnittet og endringer fra forrige gjennomføring kommenteres fortløpende.

Ansvarlig for undersøkelsen i Ipsos MMI er Kristin Rogge Pran, og kontaktpersoner i Forsvaret er sjef for Forsvarets mediesenter Tom Oscar Ovind og fungerende analysesjef ved Forsvarets mediesenter Christian Haug-Moberg.

1.2 Sammendrag

Årets undersøkelse viser at det er en betydelig økning i andelen som er bekymret for terrorisme og krig. 6 av 10 mener Forsvaret er for lite i forhold til de oppgavene de er satt til å løse. Samtidig ser vi en sterkt økende interesse for Forsvaret, og en stadig bedre vurdering av Forsvarets kompetanse og fagkunnskap. Forsvaret anses fortsatt i økende grad som en attraktiv arbeidsplass og utdanningsinstitusjon. Vernepliktsordningen står sterkere i befolkningen og befolkningen har et veldig godt inntrykk av den norske soldaten. NATO er sterkt forankret i befolkningen, og hele 7 av 10 mener at det er meget nødvendig å ha et forsvar i dagens situasjon.

Resultatene kan generelt tyde på at den sikkerhetspolitiske situasjonen internasjonalt, sammen med diskusjonene rundt Forsvarets evne til å håndtere eventuelle konflikter, gjenspeiles i endringer i befolkningens interesse for og holdninger til Forsvaret.

Forsvarets omdømme har de senere årene hatt en svært positiv utvikling og har stabilisert seg på et høyt nivå. Vi ser allikevel en liten endring i 2015, både ved at andelen godt inntrykk går litt ned, og at andelen dårlig inntrykk øker. Mens det tidligere har vært små forskjeller mellom kjønn, ser vi at denne endringen hovedsakelig skyldes at menn har fått et noe mindre godt inntrykk av Forsvaret. Det er også flere kvinner enn tidligere som tar stilling til dette spørsmålet, noe som blant annet kan være et resultat av innføringen av allmenn verneplikt for kvinner.

Årets undersøkelse viser at interessen for spørsmål som har med Forsvaret å gjøre er styrket på tvers av alle undergrupper. Dette faller sammen med en klar økning i andelen som er bekymret for krig/angrep og terrorangrep. Resultatene viser samtidig at andelen som har godt inntrykk av Forsvarets «evne til å møte nye sikkerhetsutfordringer» og «evne til å endre seg i takt med samfunnsutviklingen» synker. Inntrykket av Forsvarets kompetanse og fagkunnskap er imidlertid på nivå med tidligere. For første gang har også «evne til å møte nye sikkerhetsutfordringer» størst påvirkning på totalinntrykket, men «riktig prioritering og bruk av penger» har mindre betydning enn tidligere. Også inntrykket av våpengrenene får større betydning for totalinntrykket, samtidig som at andelen som har godt inntrykk av alle våpengrenene øker.

Majoriteten av befolkningen mener også at vernepliktsordningen bør beholdes, samtidig som at støtten til vernepliktsordningen som likestiller kvinner og menn øker i befolkningen. Det er særlig de som tidligere ikke hadde en mening som bidrar til den økte støtten, dette tyder på at kunnskapsnivået om den nye vernepliktsordningen også øker.

Forsvaret vurderes fortsatt godt som arbeidsplass, og når det gjelder utdanning er både kjennskapen til, interessen for og vurderingen av en utdanning i Forsvaret blitt bedre det siste året. Særlig ser vi at det er en økning blant kvinner mellom 18-29 år både på kjennskap til og interesse for mulighetene til å ta en utdanning i Forsvaret sammenlignet med 2014. Denne økningen kan sees i sammenheng med innføringen av allmenn verneplikt.

Samlet sett viser resultatene at befolkningens inntrykk av Forsvarets kompetanse og de ulike våpengrenene er like godt som tidligere, men det er større bekymring for direkte trusler og Forsvarets evne til å møte eventuelle angrep.

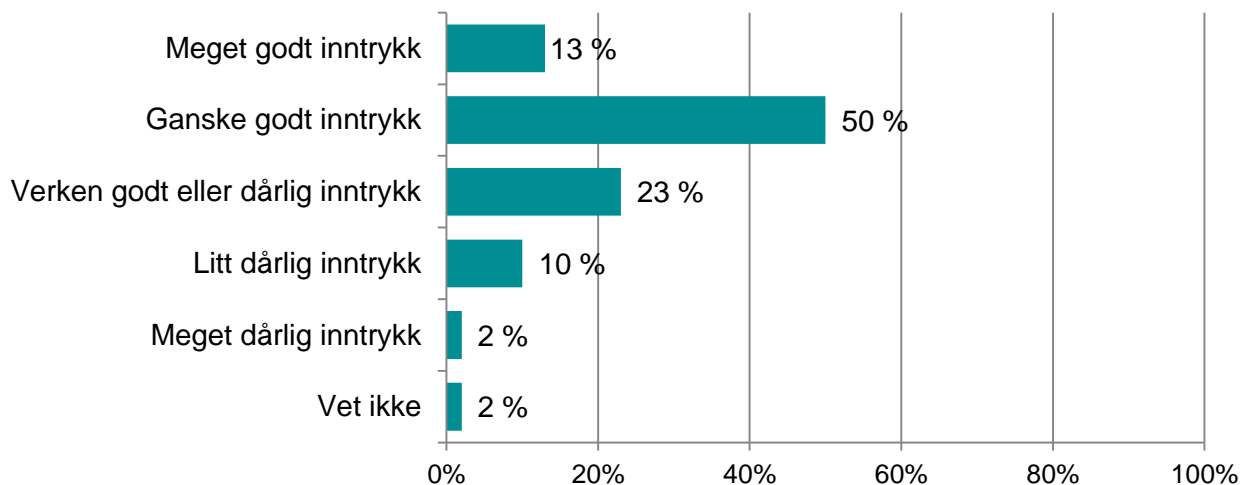
2. Forsvarets omdømme

Omdømmet kan defineres som "det inntrykket omgivelsene har av en virksomhet". I denne undersøkelsen har vi valgt å bruke samme mål som i Ipsos MMIs Profilundersøkelse «Norske etater og organisasjoner». I tillegg måler vi befolkningens inntrykk og vurderinger av Forsvaret på en rekke verdier og egenskaper.

Det første spørsmålet vi har stilt er altså: "Alt i alt, hvor godt eller dårlig inntrykk har du av det norske Forsvaret?". Figur 1. viser at nær to tredjedeler av befolkningen (63 %) har et godt inntrykk av Forsvaret. Dette er svak nedgang fra 2013, da den var på 66 %. Andelen med dårlig inntrykk har vært stabil de siste årene på 10-11 %, men sank i fjor til 7 %. I år ser vi at andelen dårlig inntrykk øker igjen, og er nå på 12 %. Selv om andelen som har godt inntrykk av Forsvaret har gått noe ned siden i fjor, har det vært små endringer de siste årene. Alt i alt har Forsvaret et stabilt godt omdømme, både i styrke og bredde.

Ipsos MMIs Profilundersøkelse av norske etater og organisasjoner viser utviklingen over tid, noe som forsterker dette inntrykket av stabilisering på høyt nivå. Etter en markant fremgang fra 2009 til 2010, har andelen med godt inntrykk ligget stabilt høyt.

Figur 1 Alt i alt, hvor godt eller dårlig inntrykk har du av det norske Forsvaret?

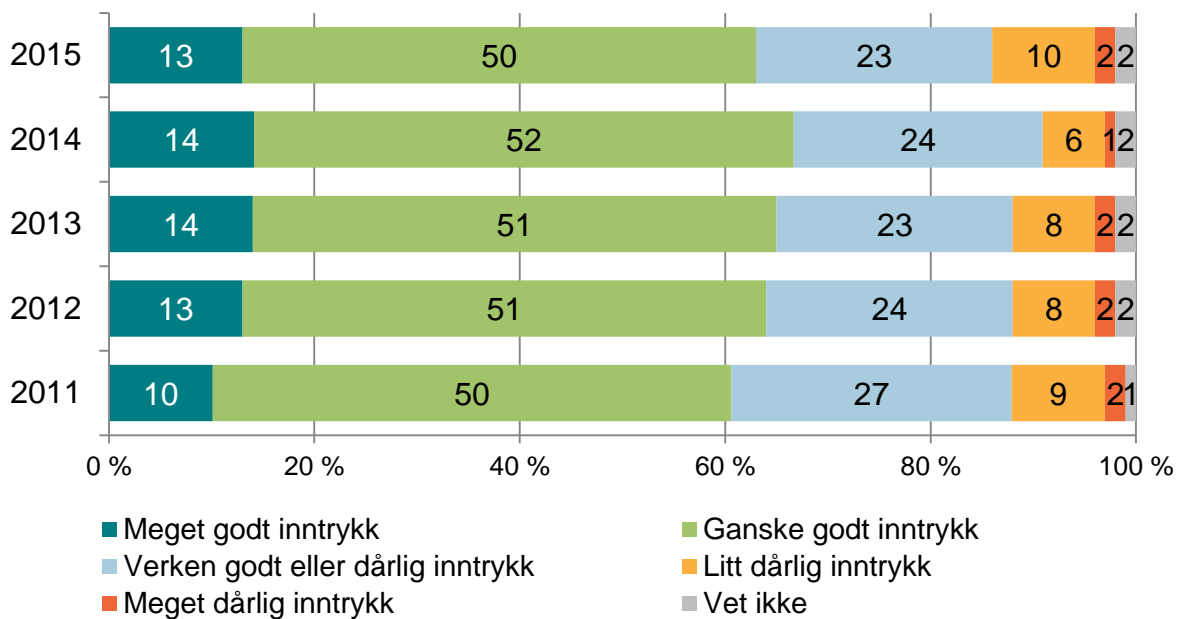

I årets undersøkelse ser vi en endring i forskjellene mellom menn og kvinner når det gjelder inntrykk av Forsvaret. Mens det blant kvinner tidligere har vært en større andel som har svart «verken godt eller dårlig» eller «vet ikke», har disse andelene sunket, mens andelen som har et inntrykk har økt. I årets undersøkelse svarer 68 % av kvinnene at de har et meget eller ganske godt inntrykk av Forsvaret, mens andelen er 59 % blant menn. I 2014 var andelen like stor i begge grupper (66 %). Som tidligere finner vi at en større andel menn enn kvinner har dårlig inntrykk av Forsvaret. I årets undersøkelse er det 17 % blant menn som sier de har meget eller litt dårlig inntrykk, mens andelen er 7 % blant kvinner. Totalt sett er det altså blant menn vi ser en nedgang i godt inntrykk og en økning i dårlig inntrykk av Forsvaret, mens vi blant kvinner ser en liten økning i andel godt inntrykk og en økning i andelen som tar

aktivt stilling til spørsmålet. Dette kan jo tyde på at innføringen av allmenn verneplikt for kvinner har ført til en økt interesse for Forsvaret blant kvinner.

Som tidligere finner vi en høyere andel godt inntrykk blant dem som er interesserte i spørsmål som har med Forsvaret å gjøre, har god kjennskap til Forsvaret eller har en tilknytning til Forsvaret selv eller gjennom familie/venner. Også i år ser vi at de som nylig har hatt kontakt med Forsvaret har et bedre inntrykk enn de som var i kontakt med Forsvaret for mer enn fem år siden. Mens 3 av 4 som har hatt kontakt med Forsvaret de siste fem årene oppgir å ha et meget eller ganske godt inntrykk, er den samme andelen i underkant av 60 % for dem som hadde kontakt for mer enn fem år siden.

Figur 2 Alt i alt, hvor godt eller dårlig inntrykk har du av det norske Forsvaret?

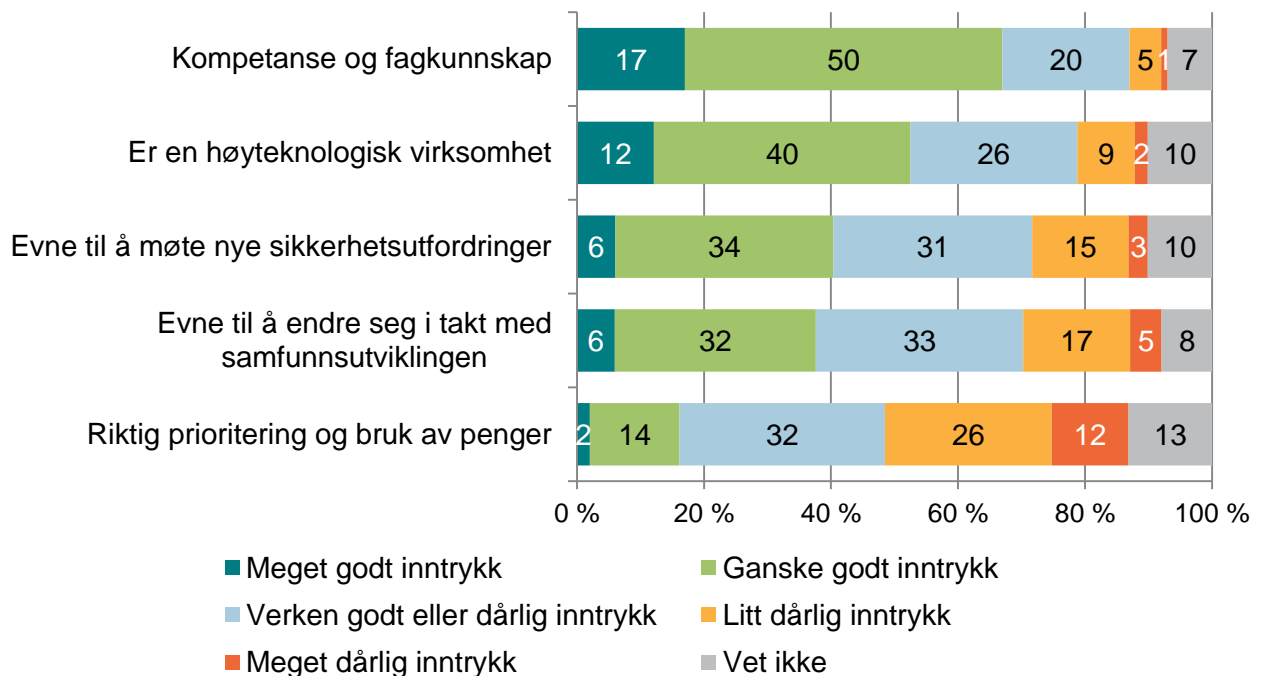
Figur 2 viser at utviklingen over tid har vært veldig stabil, med et lite høydepunkt i 2014, da andelen godt inntrykk var høyest, kombinert med at andelen dårlig inntrykk var lavest. Samlet sett er forskjellene små i perioden, og viser at Forsvaret har et sterkt og stabilt omdømme.

Fra totalinntrykk går vi nærmere inn på mer detaljerte vurderinger av Forsvaret. Figur 3 viser hvilket inntrykk befolkningen har av Forsvaret på en rekke områder som er viktige for Forsvaret:

- Riktig prioritering og bruk av penger
- Evne til å endre seg i takt med samfunnsutviklingen
- Evne til å møte nye sikkerhetsutfordringer
- Er en høyteknologisk virksomhet
- Kompetanse og fagkunnskap

På samme måte som for totalinntrykk, finner vi også her at menn har et noe dårligere inntrykk av Forsvaret på flere av områdene sammenlignet med 2014. Den relative nedgangen er størst når det gjelder inntrykk av Forsvarets «evne til å endre seg i takt med samfunnsutviklingen» og «evne til å møte nye sikkerhetsutfordringer». På disse områdene finner vi en samlet nedgang på 4 % i andelen som har godt inntrykk sammenlignet med 2014, mens andelen med dårlig inntrykk har økt med 5-6 %. Det meste av denne endringen finner vi altså blant menn. Variasjoner mellom andre grupper er mer stabile sammenlignet med tidligere, og det er stadig slik at de som relativt nylig har hatt kontakt med Forsvaret har et bedre inntrykk enn der det har gått lengre tid siden sist man var i kontakt. Som tidligere er det de yngste (18-24 år) og de med god kjennskap til og høy interesse for Forsvaret som har best inntrykk av de ulike forholdene. «Kompetanse og fagkunnskap» og «er en høyteknologisk virksomhet», vurderes stadig best, og vurderingene er stabilt høye.

Figur 3 Hvor godt eller dårlig inntrykk har du av Forsvaret på følgende områder?

Det området Forsvaret fortsatt vurderes dårligst på, er riktig prioritering og bruk av penger. Mens vi så en positiv utvikling på dette området fra 2013 til 2014, ser vi i 2015 at inntrykket er på nivå med 2013, og nedgangen fra 2014 finner vi også her blant menn. Blant kvinner er inntrykket uendret siden i fjor.

Selv om et forhold kan vurderes som viktig, eller man kan ha godt inntrykk av det, er det ikke alltid slik at det har stor betydning for vårt totale inntrykk av en virksomhet. Det er mange forhold som bidrar til vår totale vurdering av en virksomhet, og det kan være andre forhold enn de vi objektivt vil si er viktige eller har godt inntrykk av.

I en regresjonsanalyse avdekker vi hvilken påvirkningskraft de forholdene vi har spurt om har på det totale inntrykket. Vi finner med andre ord ut hvor viktige de ulike forholdene er for folks oppfatning av virksomheten uten at vi spør direkte om det. Regresjonsanalysen kan ikke avdekke alle forhold som bidrar til å skape inntrykket av virksomheten, men avdekker den relative betydningen av de forholdene vi har spurt om. Tabell 1 viser hvordan folks inntrykk

av Forsvaret på de ulike områdene relativt sett påvirker deres totalinntrykk av Forsvaret. Faktorene er rangert etter hvor stor påvirkningskraft de har på vurderingene (tallene til høyre i tabellen viser regresjonskoeffisientenes størrelse).

Tabell 1 viser at «evne til å møte nye sikkerhetsutfordringer» har størst påvirkning på totalinntrykket. Nedgangen i vurderingen av Forsvaret for denne faktoren, forklarer altså mye av nedgangen i totalinntrykket. «Kompetanse og fagkunnskap» er også viktig, men for første gang ikke den aller viktigste faktoren. Også «evne til å endre seg i takt med samfunnsutviklingen» har relativt sett blitt viktigere sammenlignet med tidligere, mens oppfatninger av «riktig prioritering og bruk av penger» har en relativt mindre påvirkning på totalinntrykket enn tidligere. Det at man har et godt inntrykk av Forsvaret som en høyteknologisk virksomhet er stadig minst viktig.

Tabell 1 Hvordan de ulike faktorene påvirker totalinntrykket av Forsvaret

Resultat fra regresjon med totalinntrykk som avhengig variabel	
Evne til å møte nye sikkerhetsutfordringer	0,314
Kompetanse og fagkunnskap	0,299
Evne til å endre seg i takt med samfunnsutviklingen	0,283
Riktig prioritering og bruk av penger	0,273
Er en høyteknologisk virksomhet	0,117

Når vi ser på de enkelte faktorenes relative betydning over tid, ser vi at det har vært en endring de to siste årene (tabell 2). Tabellen viser rekkefølgen for faktorenes påvirkning i perioden 2011-2015. Oversikten viser at «evne til å møte nye sikkerhetsutfordringer» har fått en økende betydning for totalinntrykket av Forsvaret, mens «riktig prioritering og bruk av penger» har fått mindre betydning.

Tabell 2 Endring over tid i faktorenes relative betydning for totalinntrykket av Forsvaret

Resultater fra regresjoner 2011-2015	2011	2012	2013	2014	2015
Evne til å møte nye sikkerhetsutfordringer	3	3	3	2	1
Kompetanse og fagkunnskap	1	1	1	1	2
Evne til å endre seg i takt med samfunnsutviklingen	4	4	4	4	3
Riktig prioritering og bruk av penger	2	2	2	3	4
Er en høyteknologisk virksomhet	5	5	5	5	5

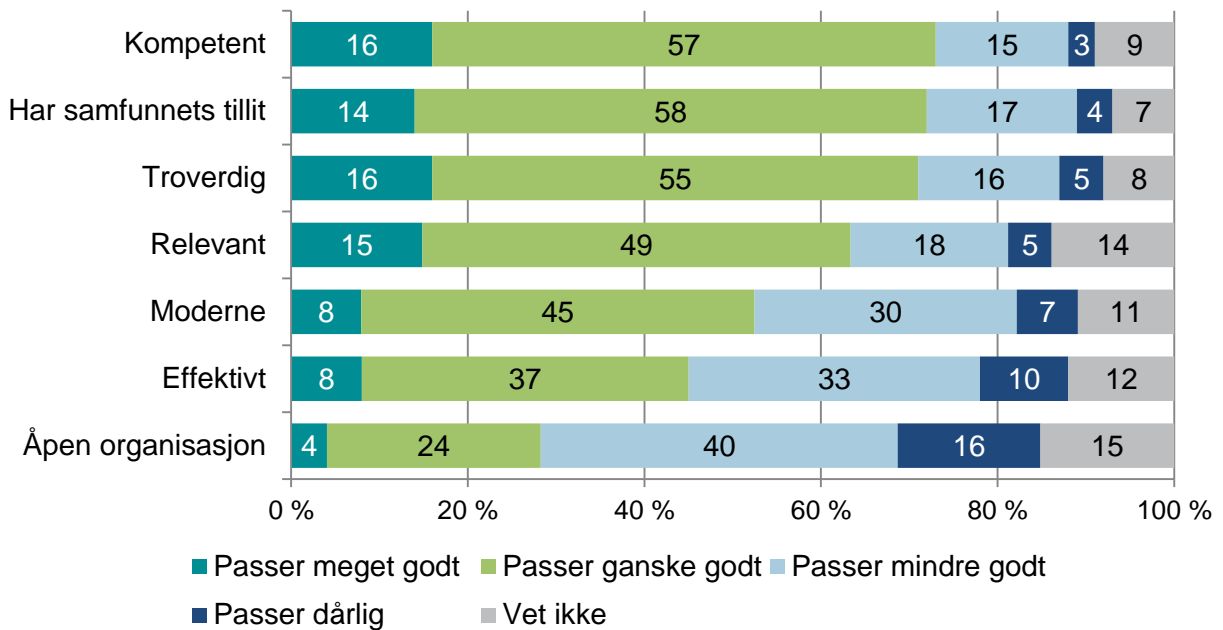
Figur 4 viser hvordan befolkningen vurderer Forsvaret på en rekke verdier og egenskaper. Totalt sett ser vi at befolkningens inntrykk av Forsvaret på disse områdene er tilnærmet helt stabilt sammenlignet med 2014. Endringen i andelen som mener de ulike verdiene og egenskapene passer godt eller ganske godt varierer mellom 0 og 1 prosentpoeng. For «kompetent» ser vi en endring på 3 prosentpoeng, og nedgangen er større blant menn enn blant kvinner.

Resultatene viser at det er lite endringer i hvilke verdier og egenskaper som oppfattes å passe godt for Forsvaret. For «kompetent», «har samfunnets tillit» og «troverdig», mener over 70 % at egenskapene passer meget eller ganske godt, mens mellom 18 og 21 % mener de passer mindre godt eller dårlig. 64 % mener også at "relevant" passer godt, mens 23 % mener det passer mindre godt eller dårlig. «Moderne» vurderes å passe omtrent som i 2014, 53 % mener det passer meget eller ganske godt, mens 37 % svarer mindre godt eller dårlig. Som tidligere år er det "effektiv" og "åpen organisasjon" som vurderes å passe minst for Forsvaret. 45 % mener "effektiv" er en passende beskrivelse, og 43 % mener det passer dårlig. 28 % mener Forsvaret kan sies å være en åpen organisasjon, mens 56 % mener denne beskrivelsen passer dårlig.

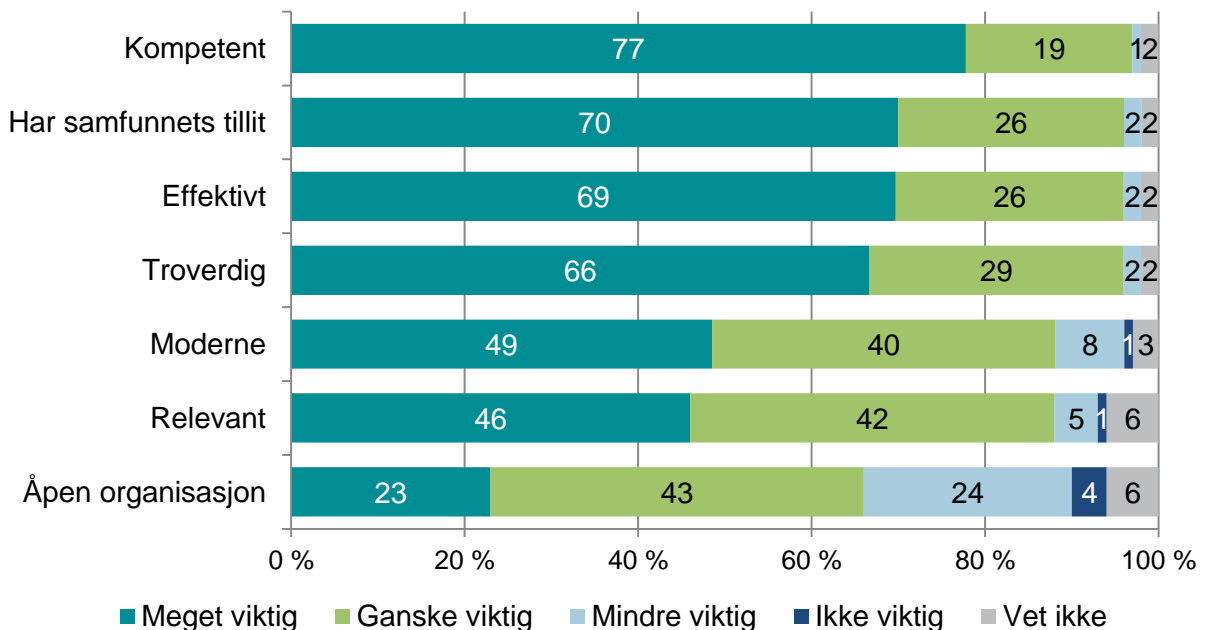
Mønsteret fra tidligere med at nylig og/eller utvidet kontakt med Forsvaret fører til positive vurderinger ser vi igjen her. Kontakt gjennom førstegangstjeneste og delvis Heimevernet ser også i år ut til å føre til noe mer kritiske vurderinger. De med høyere utdanning stiller seg noe mer kritiske enn de med lavere utdanning gjør. Dette har vi også sett tidligere, og er noe man ser i de fleste undersøkelser på samme måte som at menn er tydelig mer kritiske enn kvinner.

Figur 5 viser vi hvor viktige befolkningen vurderer de samme verdiene å være for et tidsriktig forsvar. Også her er endringene fra i fjor svært små. Sammenlignet med vurderingene av Forsvaret, ser vi at «effektivitet» er relativt sett viktigere, ellers er det ganske godt samsvar mellom vurderingene av hva som passer godt og hvor viktige de ulike verdiene/egenskapene vurderes å være. «Åpen organisasjon» er som tidligere både den egenskapen som vurderes å passe minst godt for Forsvaret, og som oppfattes å være minst viktig for et tidsriktig forsvar.

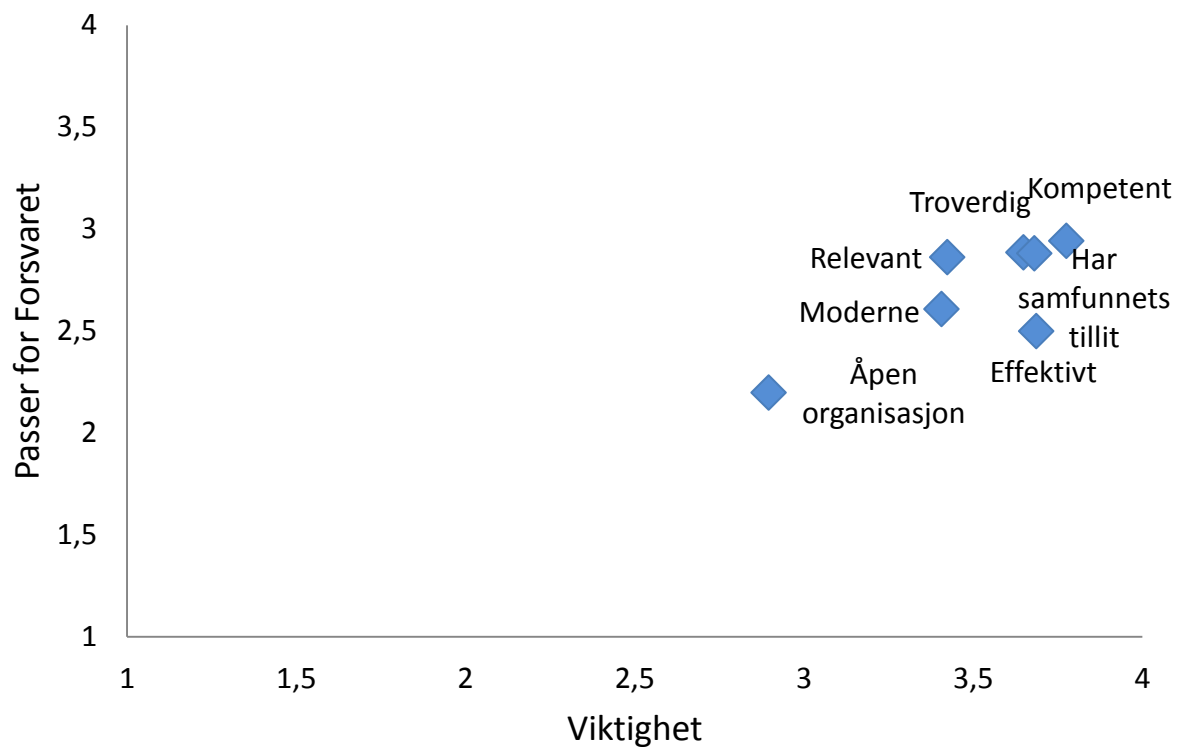
Figur 4 Nedenfor følger en del verdier/egenskaper. Hvor godt eller dårlig synes du hver av disse passer på Forsvaret?

Figur 5 Hvor viktig mener du disse verdiene/egenskapene er for et tidsriktig forsvar?

For forholdet mellom vurdering av Forsvaret og oppgitt viktighet av verdiene har vi laget en vurderingsmatrise (figur 6).

Figur 6 Vurderingsmatrise - forholdet mellom viktighet og vurdering

Videre har vi gjort en regresjonsanalyse som viser hvilken påvirkningskraft vurderingen av Forsvaret på de ulike verdiene og egenskapene har på totalinntrykket (tabell 3). Resultatene viser at troverdighet, samfunnets tillit og kompetanse er de viktigste verdiene som skaper et godt totalinntrykk. Faktorenes relative betydning er den samme som tidligere. Faktorene er rangert etter hvor stor påvirkningskraft de har på vurderingene (tallene til høyre i tabellen viser regresjonskoeffisientenes størrelse).

Tabell 3 Hvordan de ulike verdiene/egenskapene påvirker inntrykket av Forsvaret

Resultat fra regresjon med totalinntrykk som avhengig variabel	
Troverdig	0,343
Har samfunnets tillit	0,283
Kompetent	0,275
Effektivt	0,227
Relevant	0,188
Moderne	0,121
Åpen organisasjon	0,063

Hvilke faktorer har samlet sett størst betydning for totalinntrykket av Forsvaret?

For å avdekke hva som i størst grad påvirker befolkningens samlede inntrykk av Forsvaret, har vi først gjort en korrespondanseanalyse (faktoranalyse) innenfor de ulike temaområdene. Dette gjøres for å finne enkeltspørsmål som i stor grad «samvarierer», og som sammen danner en underliggende faktor som påvirker totalinntrykket. Deretter har vi konstruert indekser av disse sentrale faktorene, som er justert i forhold til de opprinnelige skalaene og brukt i en regresjonsanalyse som avdekker hvilke forhold eller temaområder som i størst grad påvirker totalinntrykket av Forsvaret.

Tabell 4 Hva påvirker i størst grad befolkningens inntrykk av Forsvaret

Resultat fra regresjon med totalinntrykk som avhengig variabel	
Tillit	0,384
Indirekte trusler	0,325
Våpengrener	0,189
Riktig prioritering	0,158
Solid arbeidsplass	0,154
Effektiv og åpen	0,097
Faglig sterk	0,096
Redde liv ved ulykker	0,088
Direkte trusler	0,078
God innsats internasjonalt	0,077

Den faktoren som har klart størst betydning, er tillit til Forsvaret. Faktoren omfatter forhold som at Forsvaret har samfunnets tillit, er troverdig og kompetent. Deretter følger det vi har kalt indirekte trusler, som omfatter forsvar av norske verdier, ressurser, suverenitet og rettigheter. Så følger inntrykket folk har av de ulike våpengrenene (Hæren, Sjøforsvaret, Luftforsvaret og Heimevernet). Riktig prioritering er enkeltspørsmålet om inntrykk av Forsvarets evne til riktig prioritering og bruk av penger. Solid arbeidsplass inkluderer forhold som at Forsvaret tar vare på ansattes sikkerhet, er en attraktiv og trygg arbeidsplass, og har gode ledere. Effektiv og åpen er hvor godt man synes egenskapene åpen organisasjon og effektiv passer for Forsvaret. Faglig sterk inkluderer spørsmål om kompetanse og fagkunnskap og er en høyteknologisk virksomhet. Redde liv ved ulykker er inntrykket av Forsvarets evne til å bidra til å redde liv ved ulykker og katastrofer. Direkte trusler er bekymring for krig/angrep på norsk territorium og terrorangrep på norsk infrastruktur og ressurser som angrep på kraftnettverk, jernbanelinjer og oljeinstallasjoner. God innsats internasjonalt gjelder i hvilken grad man mener norske soldater gjør en god innsats internasjonalt.

Oppsummert kan vi si at et godt totalinntrykk skapes gjennom at folk har en grunnleggende tillit til at Forsvaret evner å forsvare landet, og særlig med tanke på norske verdier, ressurser, suverenitet og rettigheter.

Sammenlignet med tidligere finner vi noen interessante endringer i disse resultatene. Også her ser vi at «riktige prioriteringer» får en relativt sett mindre betydning, det har også «faglig

sterk». Samtidig har «våpengrenene» fått en relativt større betydning de siste årene, sammen med «effektiv og åpen». Inntrykket av at norske soldater gjør en god innsats internasjonalt har naturlig nok blitt mindre viktig de siste to årene. Samlet sett, ved at våpengrenene for større betydning samtidig som at bekymring for direkte trusler påvirker i større grad (fremdeles liten, men betydelig større enn tidligere år), og vi har sett at «evne til å møte nye sikkerhetsutfordringer» også blir viktigere, kan det tyde på at den sikkerhetspolitiske situasjonen internasjonalt og diskusjonene rundt Forsvarets evne til å håndtere eventuelle konflikter gjenspeiles i årets resultater.

3. Interesse og tilknytning

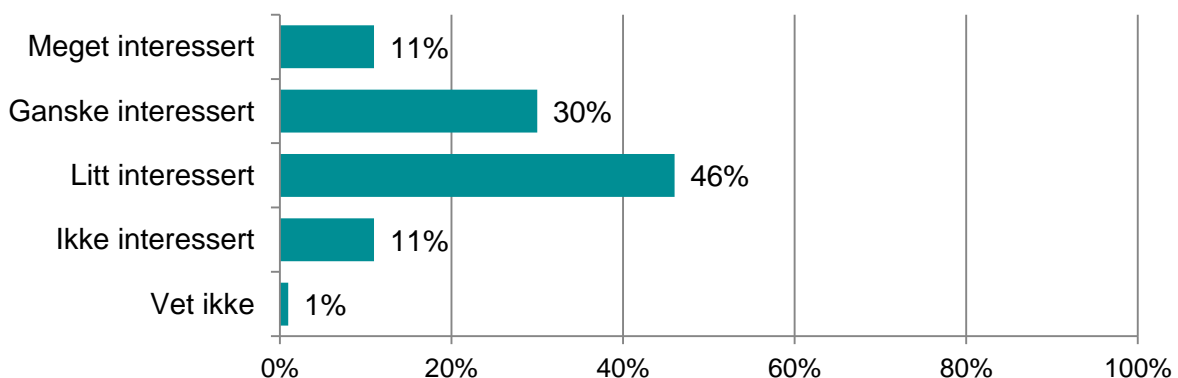
I undersøkelsen kartlegger vi i hvilken grad folk er interesserte i spørsmål som har med Forsvaret å gjøre, hvor de får informasjon om Forsvaret fra, og i hvilken sammenheng de har erfaring med, eller har vært i kontakt med Forsvaret.

I figur 7 ser vi at 41 % av befolkningen er meget eller ganske interesserte i spørsmål som har med Forsvaret å gjøre. Denne andelen er 5 prosentpoeng høyere enn i fjor, da vi så en synkende interesse for Forsvaret. Mens vi i 2014 antok at nedgangen i andelen med høy interesse for Forsvaret var en naturlig konsekvens av et noe redusert fokus på Forsvaret i media, og færre store mediesaker sammenlignet med årene før, er det naturlig å tro at både den sikkerhetspolitiske situasjonen og kvinnelig verneplikt har bidratt til økt interesse i år. Selv om det fremdeles er store forskjeller mellom kjønn når det gjelder interesse for Forsvaret, ser vi en økning blant begge kjønn. Interessen har blitt større i alle undergrupper, på tvers av kjønn, alder, geografi og utdanning. 55 % av alle menn er meget eller ganske interesserte, mens tilsvarende andel for kvinner er på 28 %. Når det gjelder alder er det fremdeles de yngste (18–24) og de eldste (60+) som er mest interesserte.

På samme måte som for totalinntrykk, ser vi at de som har hatt kontakt med Forsvaret i større grad enn andre er interessert i spørsmål som har med Forsvaret å gjøre enn de som ikke har hatt kontakt. Dette gjelder alle typer kontakt, også gjennom førstegangstjeneste og Heimevernet. Det er også en sterk sammenheng mellom interesse for Forsvaret og når man sist hadde kontakt. Jo kortere tid siden man hadde kontakt, desto større interesse.

Hele 66 % av dem som har hatt kontakt det siste året er meget eller ganske interesserte, mens andelen blant dem som hadde kontakt for mer enn ti år siden er 48 % (en økning på 8 prosentpoeng siden 2014). Andelen blant dem som ikke har hatt kontakt er på 20 % (14 % i 2014). Vi finner altså en økning i interesse i alle disse gruppene, selv om den relative forskjellen mellom dem er nokså stabil. Det er små geografiske forskjeller når det gjelder interesse for Forsvaret, men også i år ser vi at Nord-Norge har en høyere andel interesserte (49 %) enn landet for øvrig.

Figur 7 Hvor interessert er du i spørsmål som har med Forsvaret å gjøre?

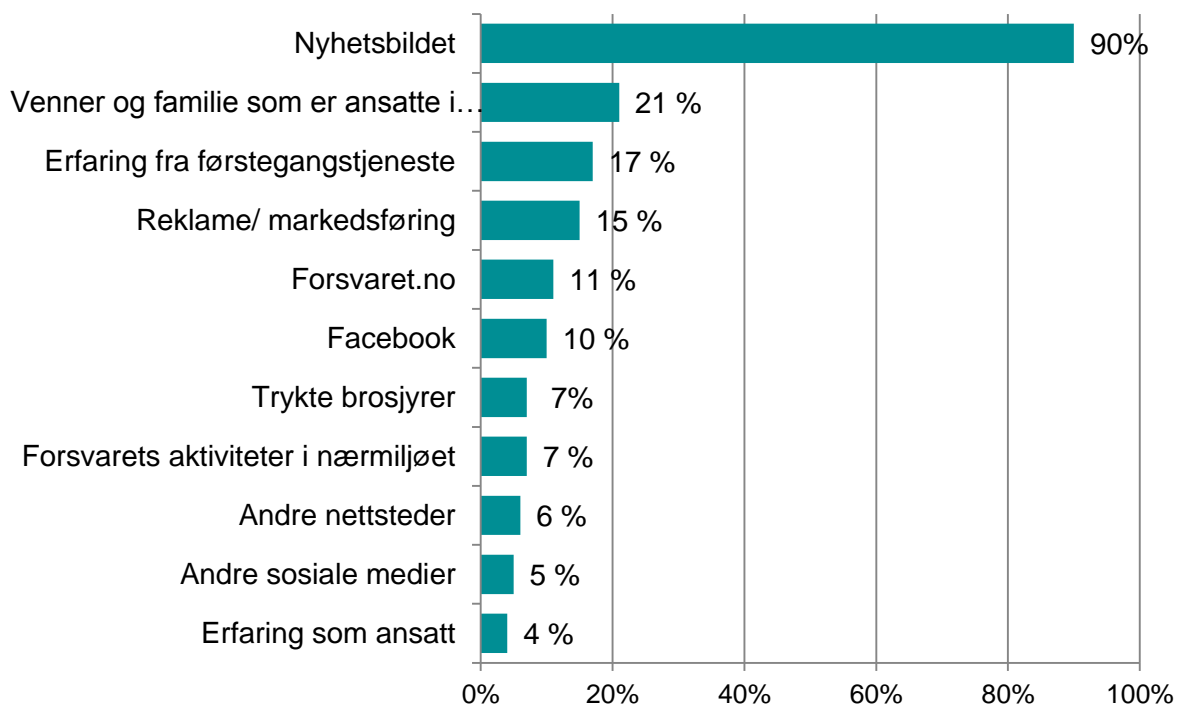

Figur 8 viser at de fleste får mesteparten av informasjonen om Forsvaret fra nyhetsbildet. Venner og familie som er ansatt i Forsvaret og erfaring fra førstegangstjeneste er også viktige kanaler. Blant menn svarer 32 % erfaring fra førstegangstjenesten (noe lavere andel enn i fjor), mens denne andelen er 3 % blant kvinner. 15 % nevner reklame/markedsføring,

og 11 % Forsvaret.no (10 % i 2014). Svaralternativene er noe endret siden sist, og gjør det vanskelig å sammenligne alle kanaler. 10 % har fått informasjon fra Facebook, her er det mindre forskjell mellom kjønn (12 vs 9 %) enn for Forsvaret.no hvor andelen menn er 14 %, mens andelen kvinner er 7 %. Med unntak av førstegangstjeneste og Forsvaret.no, ser det ut til at det er noe mindre ulikheter mellom kjønn når det gjelder hvor man henter informasjon fra.

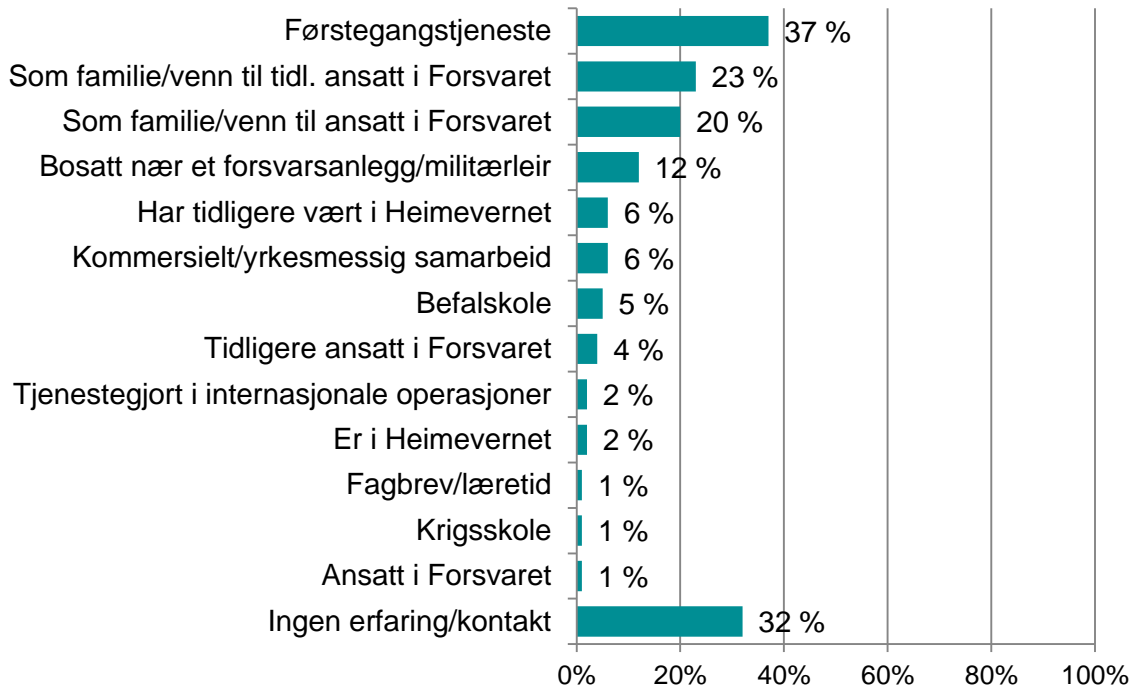
Hvis vi ser på forskjeller mellom fylker, finner vi som tidligere at det er signifikant flere som oppgir venner/familie i Troms, Hordaland og Rogaland, og aktiviteter i nærmiljøet i de tre nordligste fylkene. Blant de aller yngste (18–24 år) er det generelt flere som henter informasjon fra alle kanaler enn blant de eldre (med unntak av nyhetsbildet). Særlig store forskjeller finner vi for informasjon på Facebook (42 % i denne aldersgruppen oppgir det som kilde). Det er også flere som får informasjon fra media/reklame (31 %), familie/venner som er ansatte i Forsvaret (46 %), fra forsvaret.no (31 %), og andre sosiale medier (15 %) enn i de eldre aldersgruppene.

Figur 8 Hvor får du informasjon om Forsvaret fra? (Flere svar mulig)

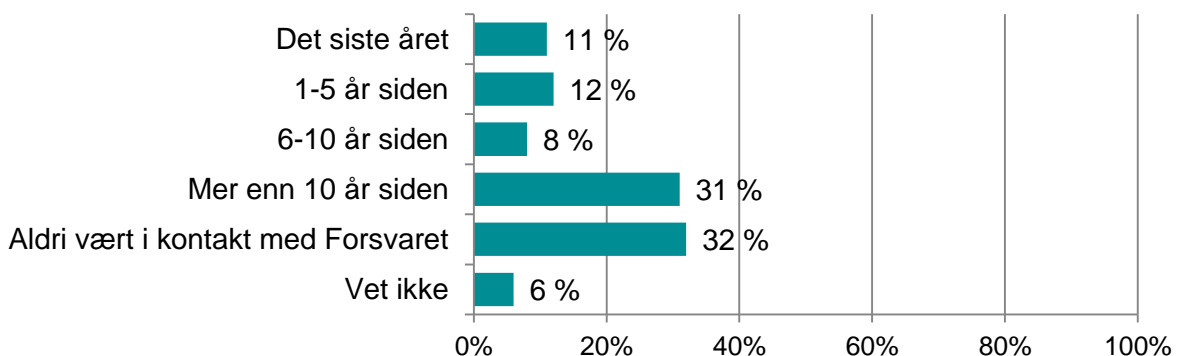
Når det gjelder erfaring og kontakt med Forsvaret (figur 9) finner vi få endringer fra i fjor. Det er jevnt over en liten nedgang i andelen som har hatt kontakt med Forsvaret på ulike måter, og en liten økning i andelen som ikke har hatt kontakt. Her er det naturlig nok store forskjeller mellom kjønnene. 49 % av kvinnene oppgir at de har ingen erfaring eller kontakt med Forsvaret. Bare 14 % av mennene oppgir det samme. 69 % av mennene oppgir at de har erfaring fra førstegangstjeneste, mens andelen kvinner er 5 % (i 2014 var disse andelene 71 og 3 %). På landsbasis har 20 % familie eller venner som har vært ansatt i Forsvaret, mens andelen er 28 % i Nord-Norge. Tilsvarende er 14 % på landsbasis bosatt i nærheten av et forsvarsanlegg/militærleir, mens i Nord-Norge er denne andelen 24 %.

**Figur 9 I hvilken sammenheng har du erfaring med/vært i kontakt med Forsvaret?
(Flere svar mulig)**

Figur 10 viser når man sist var i kontakt med Forsvaret. 11 % svarer det siste året, og den andelen er naturlig nok høyere blant menn (14 %), blant de yngste (30 % i aldersgruppen 18-24), og blant folk i Nord Norge (21 %). Når det gjelder fylker, er det i Troms (20 %) og Finnmark (28 %) vi finner de største andelen som oppgir å ha hatt kontakt med Forsvaret det siste året. Den laveste andelen som ikke har vært i kontakt finner vi i Finnmark, med 21 % (32 % på landsbasis). Andelen kvinner som aldri har vært i kontakt med Forsvaret er 59 %, mens andelen menn er 6 %. I den yngste aldersgruppen er det bare 15 % som aldri har vært i kontakt med Forsvaret, mens denne andelen er 33 % i alderen 25-59.

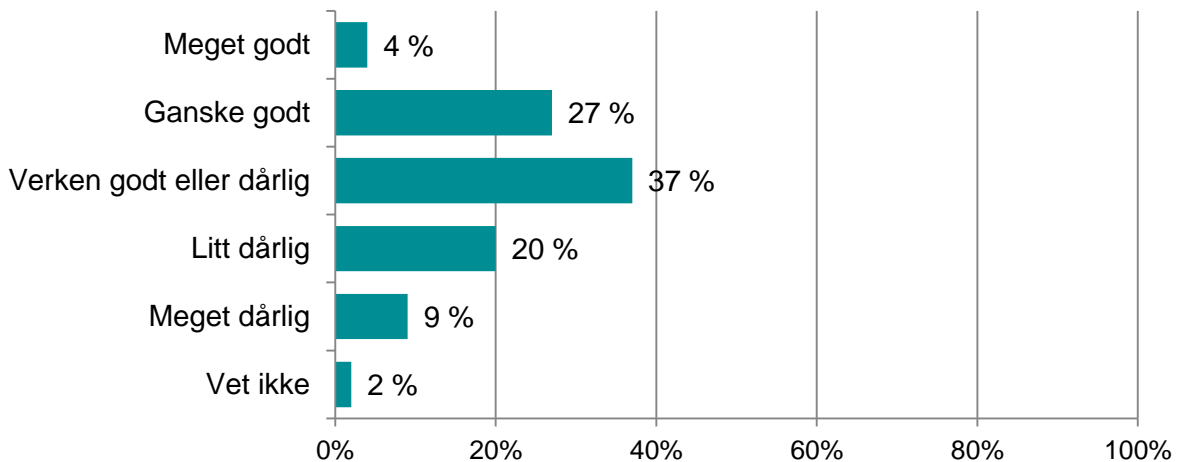
Figur 10 Når var du sist i kontakt med Forsvaret?

4. Forsvarets enheter og oppgaver

Vi har stilt en rekke spørsmål om kjennskap til Forsvarets oppgaver, Forsvarets ulike enheter og om hvilket inntrykk man har av dem, samt hvordan Forsvaret vil kunne løse ulike oppgaver. Figur 11 viser hvor godt eller dårlig befolkningen mener de generelt kjenner til Forsvarets oppgaver.

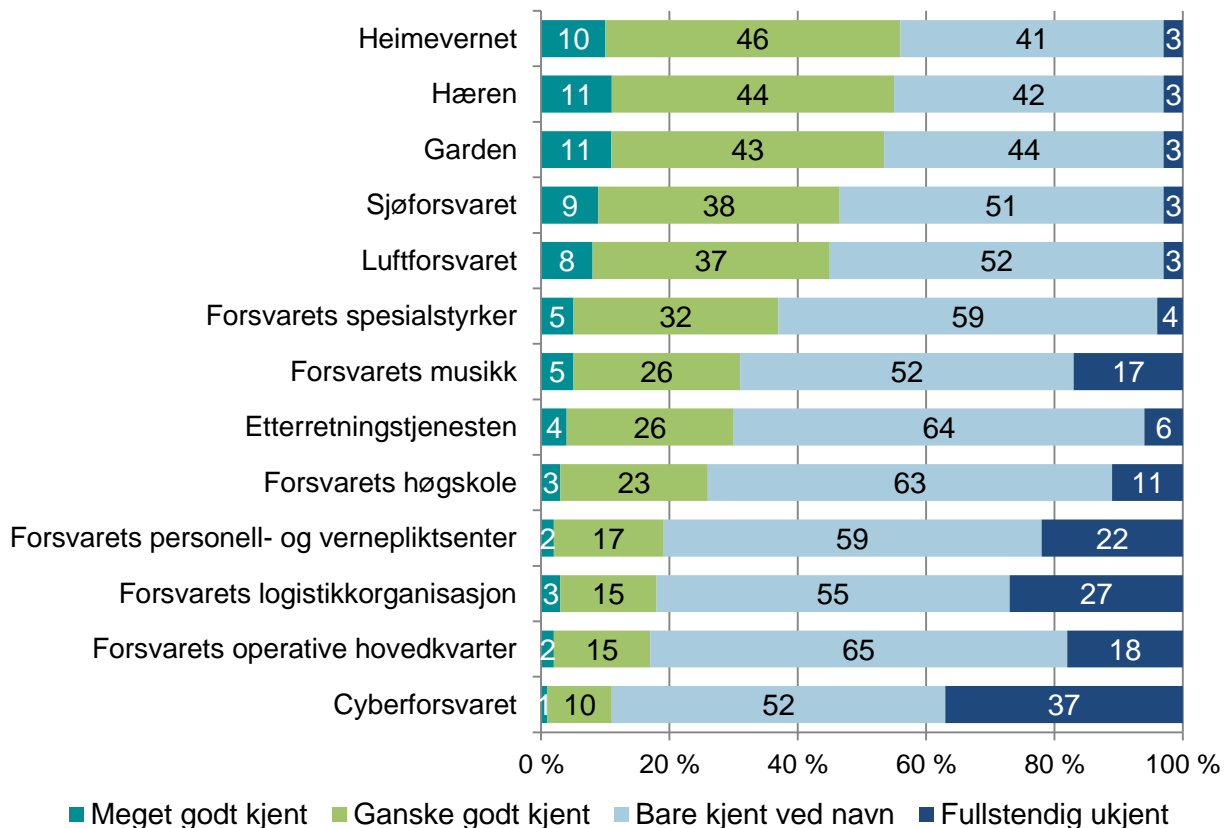
Figur 11 Hvor godt eller dårlig mener du at du er kjent med Forsvarets oppgaver?

Resultatene viser at 3 av 10 nordmenn sier seg meget eller ganske godt kjent med Forsvarets oppgaver, og at en tilnærmet lik andel er litt eller meget dårlig kjent med dem. Andelen som er kjent med Forsvaret sank noe i fjor, og er fremdeles lavere enn tidligere. Det er allikevel en svak økning i andelen kvinner som mener å kjenne godt til Forsvaret. Menn (47 %) er i større grad enn kvinner (16 %) kjent med Forsvarets oppgaver (tilsvarende tall i 2014 var 48 % og 14 %). Naturlig nok er det slik at jo kortere tid siden man hadde kontakt, jo bedre er man kjent med Forsvarets oppgaver. De fleste typer personlig kontakt/erfaring med Forsvaret fører også til økt kjennskap. Det er også små forskjeller mellom fylker.

Figur 12 viser hvor godt folk kjenner til Forsvarets ulike enheter. På tross av at andelen som hevder å ha god kjennskap til Forsvaret ikke har økt i særlig grad, ser vi at kjennskapen til enhetene fortsetter å øke, slik vi har sett over flere år. Unntak er Forsvarets personell- og vernepliktsenter (tidligere Vernepliktsverket) som byttet navn og dermed mistet 13 prosentpoeng kjennskap i fjor, og ytterligere 2 prosentpoeng i år. Garden måles for første gang i år, og er blant de best kjente enhetene, over halvparten kjenner meget eller ganske godt til Garden. Som tidligere er det slik at menn har høyere kjennskap enn kvinner til alle enhetene, men i mindre grad for Forsvarets musikk, Forsvarets Høyskole og Garden. De som har hatt kontakt med Forsvaret de siste fem årene har også tydelig bedre kjennskap til alle enhetene, forskjellene er størst for Cyberforsvaret, og minst for Forsvarets musikk. Dette gjelder også for den yngste aldersgruppen, som jo også utgjør en stor del av dem som har hatt kontakt med Forsvaret de siste årene. Det er generelt en sterk sammenheng både mellom kjennskap til og inntrykk av enhetene, og generell interesse for og inntrykk av Forsvaret.

Figur 12 Hvor godt kjenner du Forsvarets ulike enheter?

Når det gjelder geografi, finner vi noen naturlige forskjeller i forhold til hvor de ulike grenene er lokalisert, slik som at det er størst andeler på Vestlandet som er meget godt kjent med Sjøforsvaret, mens Forsvarets logistikkorganisasjon, Etterretningstjenesten og Forsvarets spesialstyrker er mest kjent i Akershus.

Etter spørsmålet om kjennskap, ble de som hadde svart at de kjenner til de enkelte enhetene også bedt om å oppgi hvilket inntrykk de har av de enkelte enhetene. Vi finner en liten økning i andelen som har godt inntrykk av samtlige enheter med unntak av Forsvarets personell- og vernepliktsenter. Resultatene er vist i figur 13.

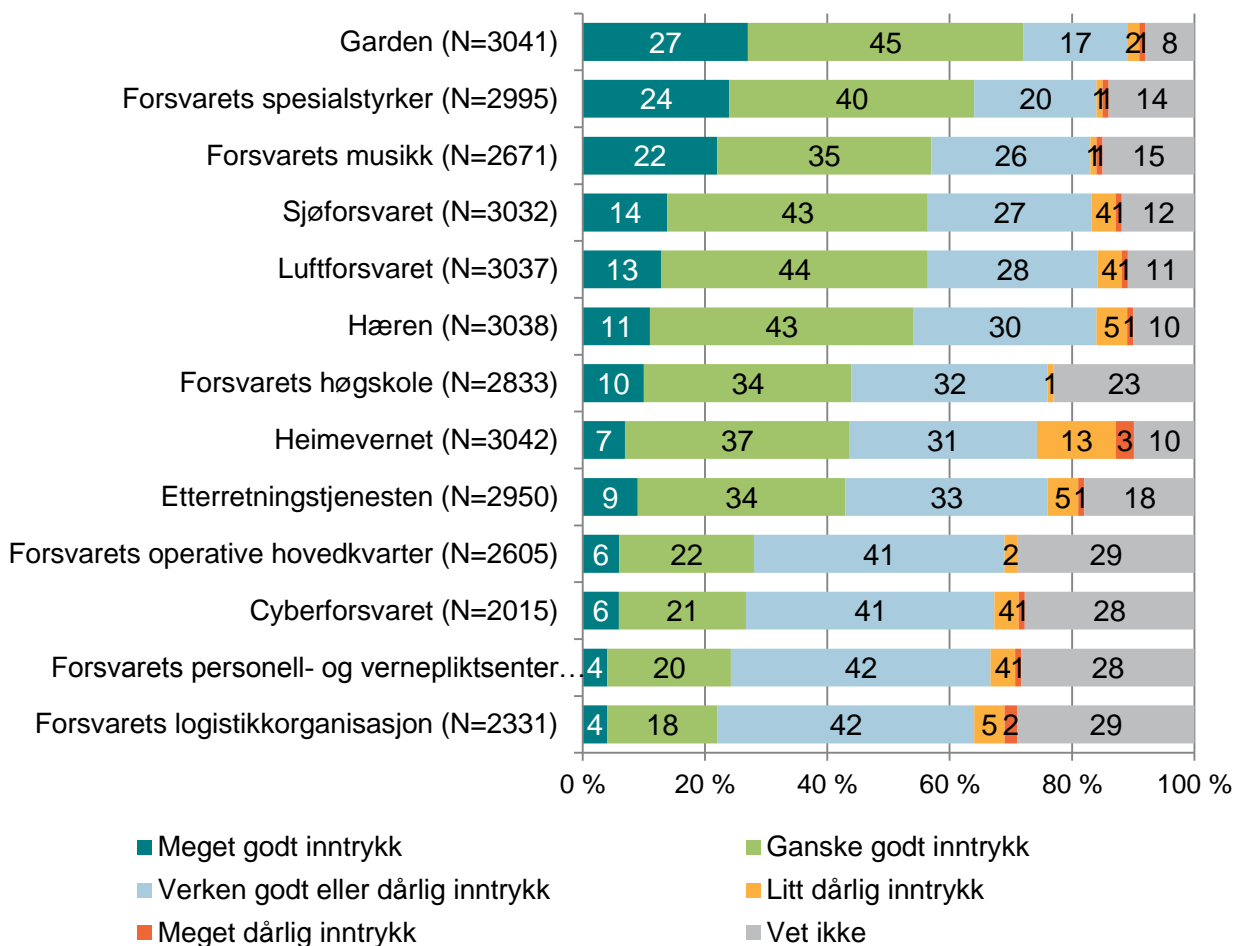
Den største endringen finner vi også i år for Etterretningstjenesten, der andelen med godt inntrykk øker med 6 poeng fra 37 % til 43 %, dette er 10 prosentpoeng mer enn i 2013. Garden har den høyeste andelen godt inntrykk (72 %), foran Forsvarets spesialstyrker, som ble målt første gang i 2014 og får 64 % godt inntrykk. Inntrykket av våpengrenene, har fått større betydning for totalinntrykket av Forsvaret i år, og vi ser at andelen som har godt inntrykk av dem går frem med 4 prosentpoeng for Luftforsvaret, og 2 prosentpoeng for både Sjøforsvaret og Hæren. Heimevernet får også en liten økning i andelen som har godt inntrykk fra 42 % i 2014 til 44 % i år.

Det er en viss grad av samsvar mellom hvor godt kjent enheten er og hvor godt inntrykk folk har av dem. Forskjellene mellom menn og kvinner er noe ulikt fordelt: Menn har for eksempel et bedre inntrykk av Forsvarets spesialstyrker og kvinner et bedre inntrykk av Garden. Generelt sett er det få kvinner som oppgir å ha dårlig inntrykk av enhetene, andelen som har dårlig inntrykk består av menn, mens kvinner i større grad oppgir at de ikke vet. Når det

gjelder alder finner vi som regel høyest andel godt inntrykk blant de yngste, på samme måte som kjennskap ser vi også at dette henger sammen med når man sist hadde kontakt med Forsvaret.

Det er også slik at de som har personlig erfaring/kontakt med Forsvaret gjennomgående har best inntrykk av de ulike enhetene, og særlig de enhetene de har hatt kontakt med. Dette gjelder først og fremst våpengrenene og Heimevernet, for de andre enhetene er type kontakt og erfaring av mindre betydning. For eksempel har de som har tjenestegjort i internasjonale operasjoner, eller er ansatt i Forsvaret, et bedre inntrykk av Hæren enn gjennomsnittet. Det er små forskjeller mellom fylker og landsdeler.

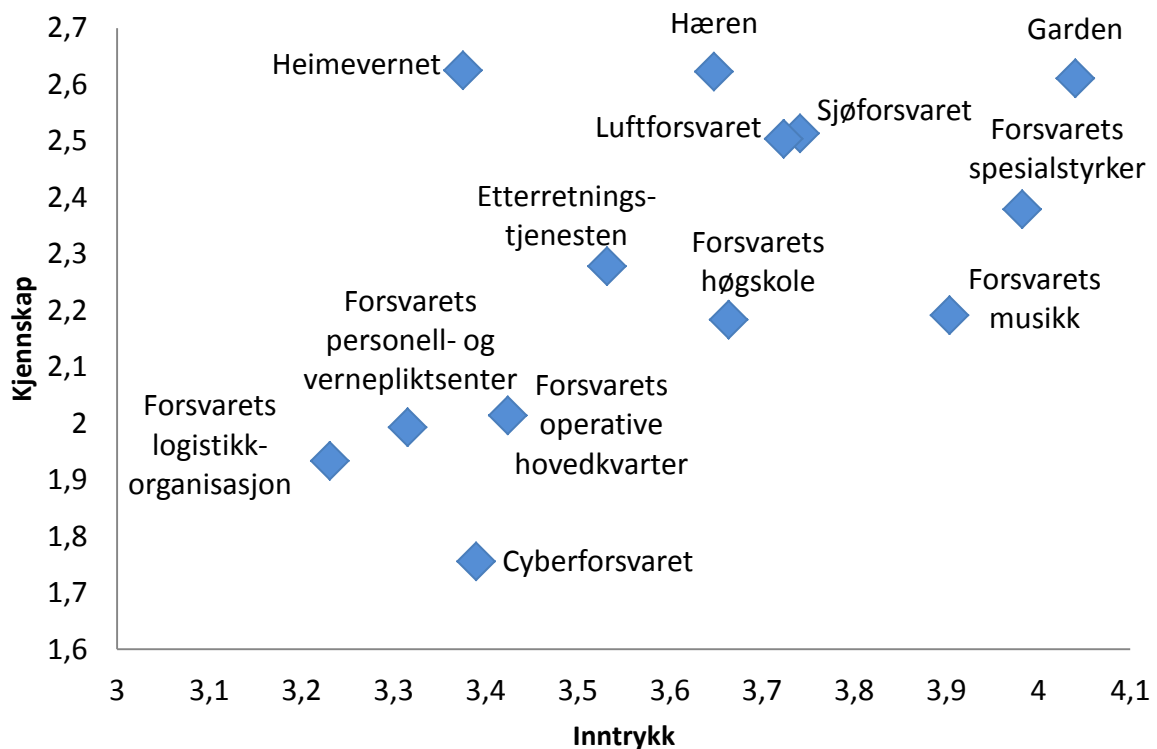
Figur 13 Hvor godt eller dårlig inntrykk har du av de ulike enhetene i Forsvaret? Base: Kjenner til Forsvarets ulike enheter

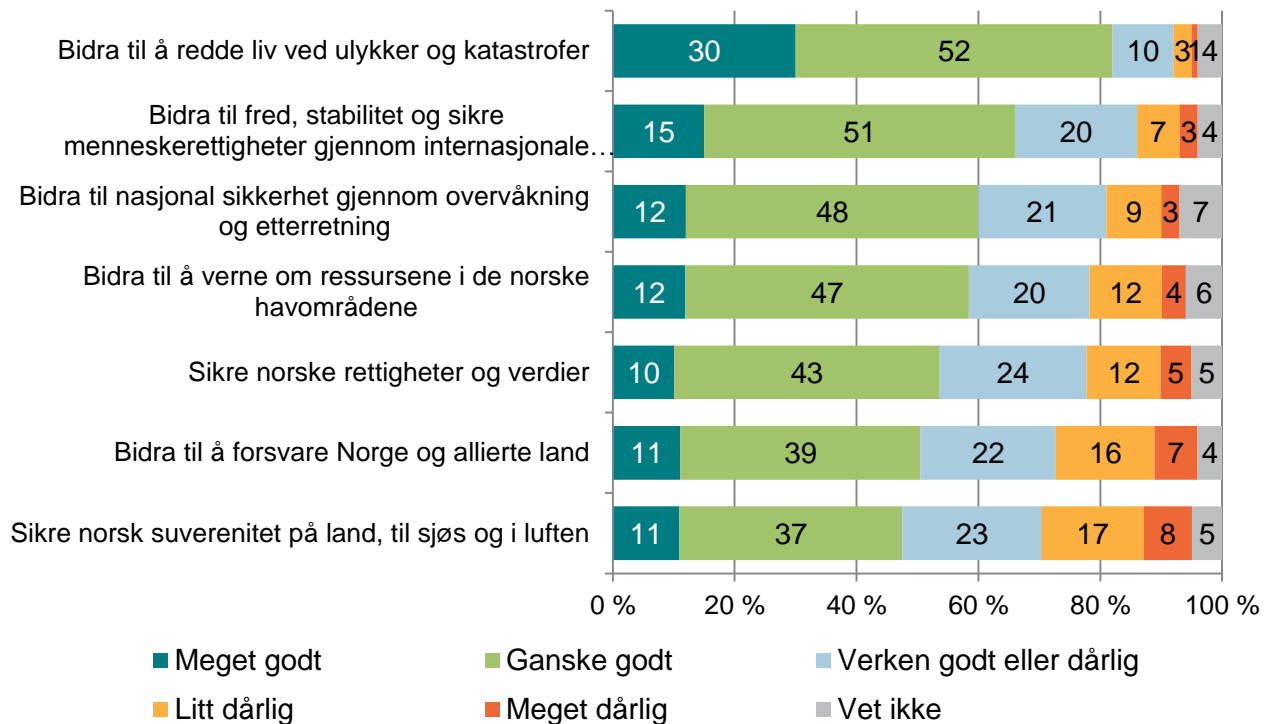
Figur 14 viser forholdet mellom kjennskap og inntrykk for de ulike enhetene. For å tydeliggjøre den relative forskjellen mellom enhetene viser vi her et utdrag fra den opprinnelige grafen, slik at skalaene er kuttet ulikt for henholdsvis kjennskap og inntrykk. Skalaen for kjennskap går fra 1 (fullstendig ukjent) til 4 (meget godt kjent), mens skalaen for inntrykk går fra 1 (meget dårlig inntrykk) til 5 (meget godt inntrykk)

Denne figuren har ikke endret seg mye siden 2014, og de ulike enhetene plasserer seg på samme måte i forhold til hverandre i år som i fjor. Garden, som måles for første gang har høye andeler både kjennskap og godt inntrykk. Resultatene viser ellers at Luftforsvaret, Sjøforsvaret og Hæren har høye andeler med både godt inntrykk og god kjennskap, mens for eksempel Heimevernet, som er godt kjent, har en lavere andel godt inntrykk. For Forsvarets musikk er situasjonen omvendt: godt inntrykk, men middels kjennskap. Også Forsvarets høgskole har en relativt høyere andel med godt inntrykk enn med kjennskap. Forskjellene mellom enhetene er små, men sier likevel noe om det relative forholdet mellom disse faktorene.

Figur 14 Forholdet mellom kjennskap til- og inntrykk av Forsvarets enheter

Det neste spørsmålet som ble stilt var hvor godt eller dårlig man mener Forsvaret løser, eller vil kunne løse en rekke oppgaver. Resultatene er vist i figur 15. Etter at disse resultatene har vært nokså stabile de siste årene, ser vi nå en nedgang i andelen som tror Forsvaret vil kunne løse en del av disse oppgavene. Størst nedgang finner vi for «bidra til å forsvare Norge og allierte land» (10 prosentpoeng) og «sikre norsk suverenitet på land, til sjøs og i luften» (7 prosentpoeng). Bare for «å bidra til å redde liv ved ulykker og katastrofer» og «å bidra til fred, stabilitet og menneskerettigheter gjennom internasjonale operasjoner» er resultatene tilnærmet uendret. For de andre oppgavene er nedgangen i andel godt inntrykk på 3-4 prosentpoeng. Det er fremdeles et flertall som stoler på at Forsvaret kan løse oppgavene på en god måte. Andelen som ikke har tiltro til Forsvarets evne til å løse oppgavene er også høyere enn tidligere, henholdsvis 25 % og 23 % tror at Forsvaret litt eller meget dårlig vil kunne «sikre norsk suverenitet på land, til sjøs og i luften» og «bidra til å forsvare Norge og allierte land».

Figur 15 Hvor godt eller dårlig mener du Forsvaret løser/vil kunne løse følgende oppgaver?

Generelt er det relativt små forskjeller mellom undergrupper. Kvinner har gjennomgående større tiltro til Forsvaret når det gjelder å løse de fleste oppgavene, med unntak av å bidra til fred, stabilitet og sikre menneskerettigheter gjennom internasjonale operasjoner hvor det ikke er noen kjønnsforskjell. Vi ser også at den yngste gruppen er mer positiv enn de eldre aldersgruppene. Når det gjelder utdanning er de med høyest utdanning noe mer skeptiske enn resten av befolkningen.

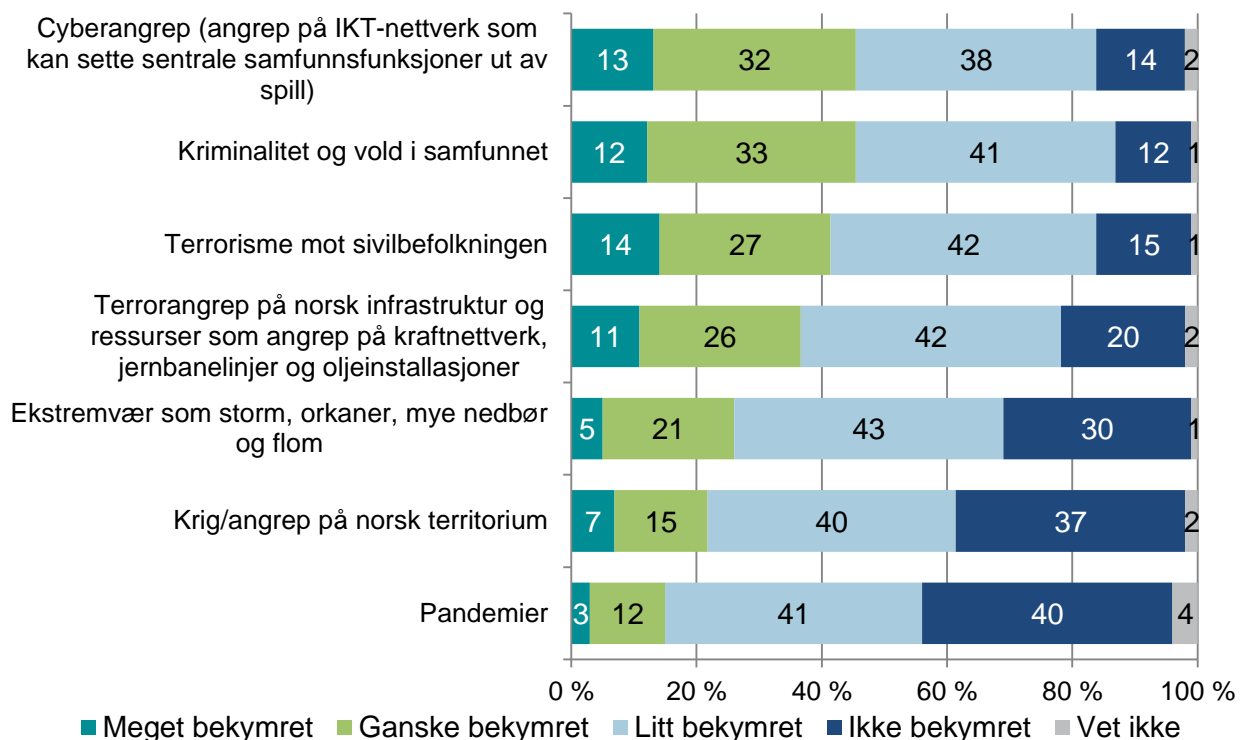
Det er små geografiske forskjeller, men vi legger merke til at det er en høyere andel i Troms og Finnmark enn i resten av landet som tror at Forsvaret litt eller meget dårlig vil kunne sikre norsk suverenitet på land, til sjøs og i luften, og å bidra til å verne om ressursene i de norske havområdene. I Finnmark er det hhv 40 % og 28 % som oppgir dette. Også når det gjelder å bidra til å forsvare Norge og allierte land er det større skepsis i de to nordligste fylkene, mens folk i Oslo og Hedmark har større tiltro enn man har i resten av landet.

Det at man har hatt kontakt eller erfaring med Forsvaret bidrar til å øke tiltroen til Forsvaret for disse oppgavene, og vi ser også her at de som hadde kontakt for kort tid siden er mer positive enn de som ikke har hatt kontakt med Forsvaret på en del år. Som for de aller fleste andre spørsmål finner vi også her den naturlige, positive sammenhengen mellom totalinntrykk av Forsvaret, kjennskap og interesse.

I forlengelsen av spørsmålet om oppgaver har vi stilt spørsmål om hvor bekymret folk er for ulike typer trusler mot nasjonal sikkerhet, samt hvilket inntrykk de har av Forsvarets evne til å møte disse truslene. Figur 16, viser befolkningens grad av bekymring, her er det skjedd til dels store endringer siden 2014. Andelen som er meget eller ganske bekymret for terrorisme

mot sivilbefolkningen har økt fra 31 % i 2014 til 41 % i 2015, videre har andelen som er bekymret for krig/angrep på norsk territorium økt fra 13 % i 2014 til 22 % i 2015. Det har også vært en økning i andelen som er bekymret for terrorangrep på norsk infrastruktur og ressurser som angrep på kraftnettverk, jernbanelinje og oljeinstallasjoner. Andelen som er bekymret for dette har økt fra 32 % til 37 %. Andelen som er bekymret for kriminalitet og vold i samfunnet har derimot sunket fra 51 % i 2014 til 45 % i 2015. Bekymring for de øvrige truslene er uendret.

Figur 16 Hvor bekymret er du for følgende trusler mot nasjonal sikkerhet?

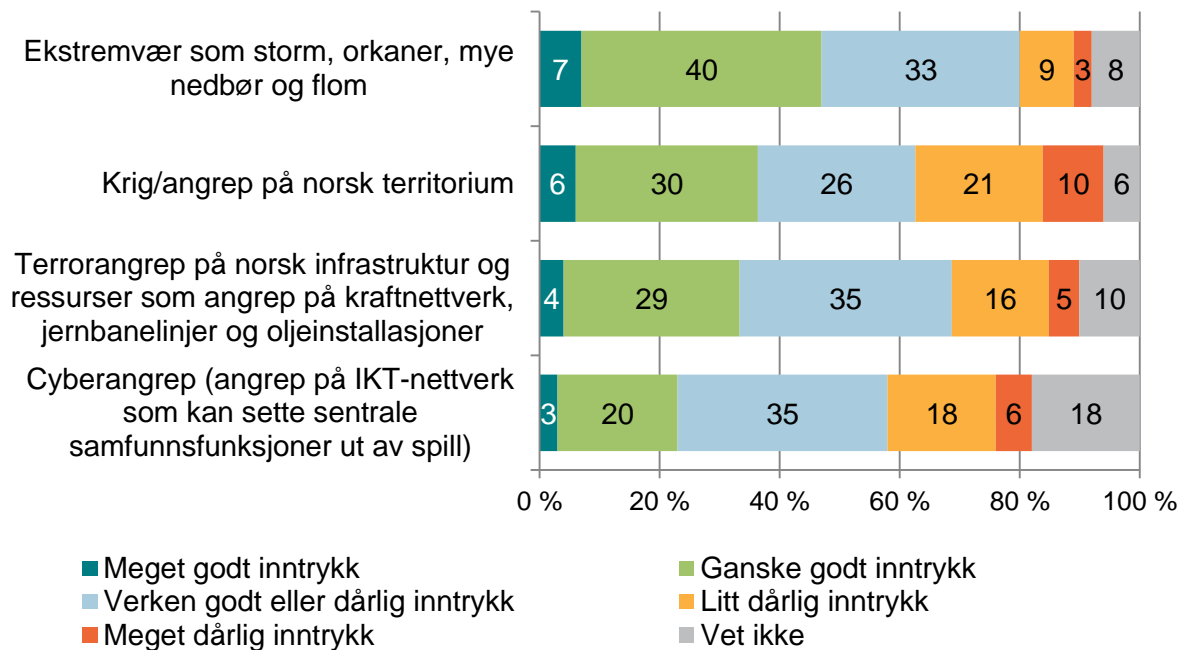
Resultatene viser at befolkningens bekymring for krig og terrorangrep har økt kraftig. Andelen som *ikke* er bekymret for krig/angrep på norsk territorium har sunket kraftig de siste årene, fra 59 % i 2013, til 53 % i 2014 og 37 % i 2015. Kvinner er i større grad enn menn bekymret for krig/angrep, bare 30 % er ikke bekymret, mens 26 % er meget eller ganske bekymret. Også blant de yngste ser vi at en høyere andel enn i befolkningen generelt er bekymret, hele 30 % i alderen 18-24 er meget eller ganske bekymret for krig/angrep. Geografisk er det folk i Finnmark og Østfold som er mest bekymret for krig/angrep. I begge disse fylkene oppgir 32 % at de er meget eller ganske bekymret for dette. I Østfold er det bare 27 % som ikke er bekymret, mens tilsvarende andel i Finnmark er 33 %. I 2014 var andelen som var bekymret for dette i Finnmark 20 %, mens 43 % ikke var bekymret.

For de andre truslene er det mindre markante forskjeller mellom kjønn og aldersgrupper, selv om kvinner gjennomgående er noe mer bekymret enn menn. Vi ser også at bekymringen generelt avtar jo høyere utdanning man har.

Figur 17 viser hvilket inntrykk folk har av Forsvarets bidragsevne til å møte de av disse truslene som er relevante for Forsvaret. Etter at folks inntrykk av Forsvarets bidragsevne ble

betydelig styrket på alle disse områdene i perioden 2011-2014, ser vi nå at inntrykket av Forsvarets bidragsevne til å møte krig/angrep på norsk territorium og terrorangrep på norsk infrastruktur har sunket med hhv 6 % og 5 %. Når det gjelder ekstremvær er inntrykket stabilt, mens vi ser en økning i andelen som har dårlig inntrykk av Forsvarets evne til å møte Cyberangrep.

Figur 17 Hvor godt eller dårlig inntrykk har du av Forsvarets bidragsevne til å møte disse truslene?

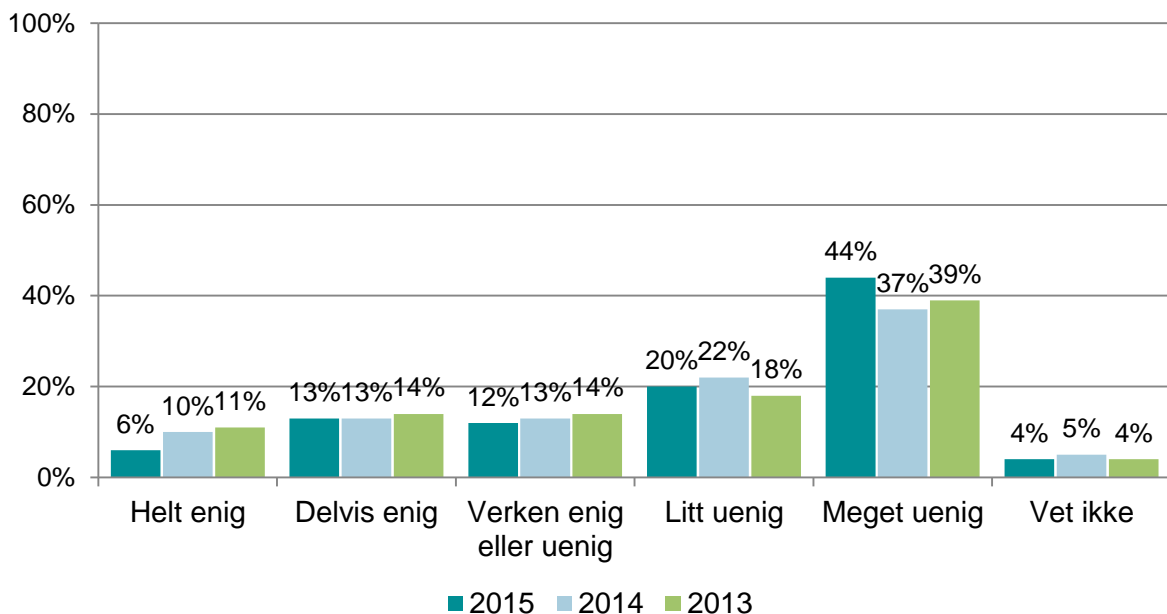
Kvinner har et bedre inntrykk enn menn av Forsvarets evne til å møte krig/angrep og ekstremvær. Den yngste gruppen (18-24) har også et bedre inntrykk enn de som er eldre av Forsvarets evne til å møte krig/angrep og terrorangrep. Igjen ser vi at kjennskap, interesse og totalinntrykk henger sammen med et godt inntrykk her. Erfaring og nylig kontakt fører også til positive inntrykk.

Mens vi så at folk i Finnmark og Østfold var mest bekymret for krig/angrep, ligger de i hver sin ytterkant når det gjelder inntrykk av Forsvarets evne til å møte dette. Andelen som har godt inntrykk av Forsvaret på dette området er 46 % i Østfold, men bare 22 % i Finnmark. I Finnmark er det hele 46 % som har dårlig inntrykk av Forsvaret når det gjelder krig/angrep. Dette er en stor endring fra 2014 da andelen som hadde godt inntrykk i Finnmark var 44 % og andelen dårlig inntrykk var 24 %.

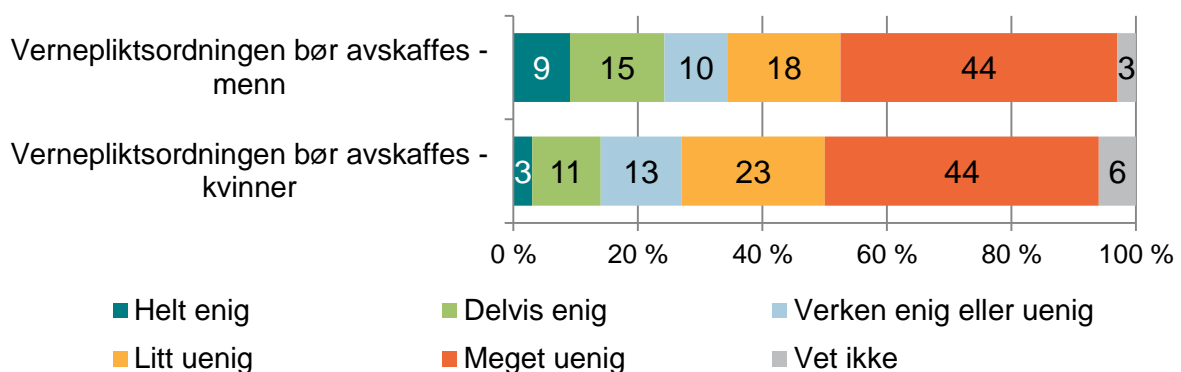
5. Verneplikt

Resultatene i figur 18 viser at befolkningens holdning til vernepliktsordningen endres noe, 64 % er nå uenig i påstanden «vernepliktsordningen bør avskaffes». Erfaringsvis viser det seg at folk har en tendens til å si seg mer enig enn de er, spesielt når det dreier seg om påstander om forhold de ikke har særlig sterke meninger om. Ettersom det altså skal mer til for å si seg uenig enn enig, viser resultatene tydelig at majoriteten av befolkningen mener vernepliktsordningen bør beholdes. Motstand mot vernepliktsordningen finner vi mest av i Oslo, hvor 24 % enige i at den bør avskaffes. Forskjellene mellom menn og kvinner følger det samme mønsteret vi så i 2014, det er fortsatt flere menn som mener ordningen med verneplikt bør avskaffes (figur 19).

Figur 18 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? «Vernepliktsordningen bør avskaffes»

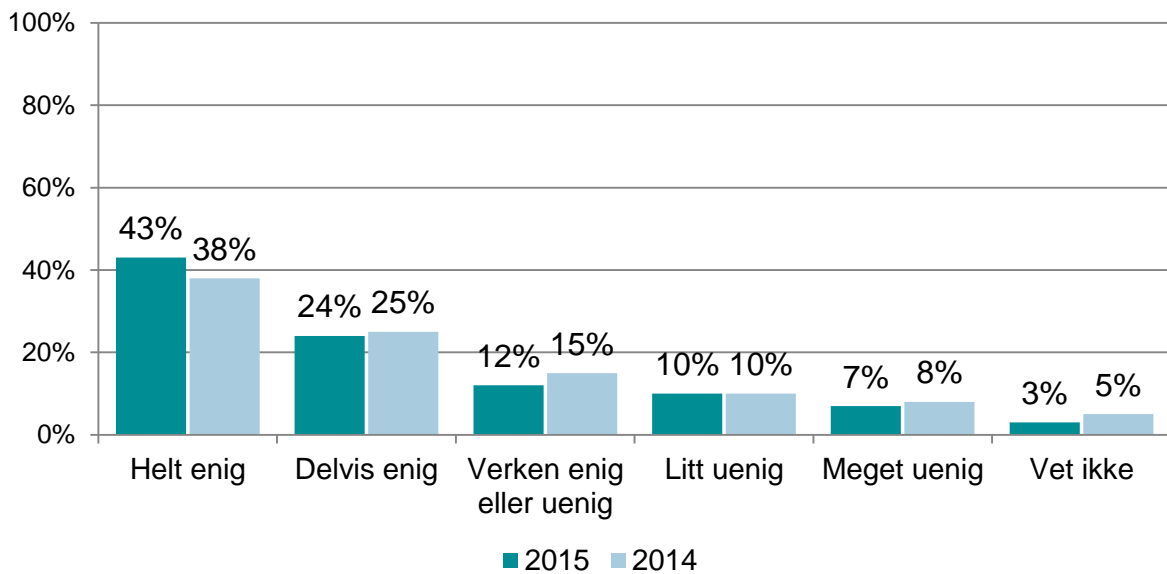

Figur 19 «Vernepliktsordningen bør avskaffes», svarfordeling mellom kvinner og menn

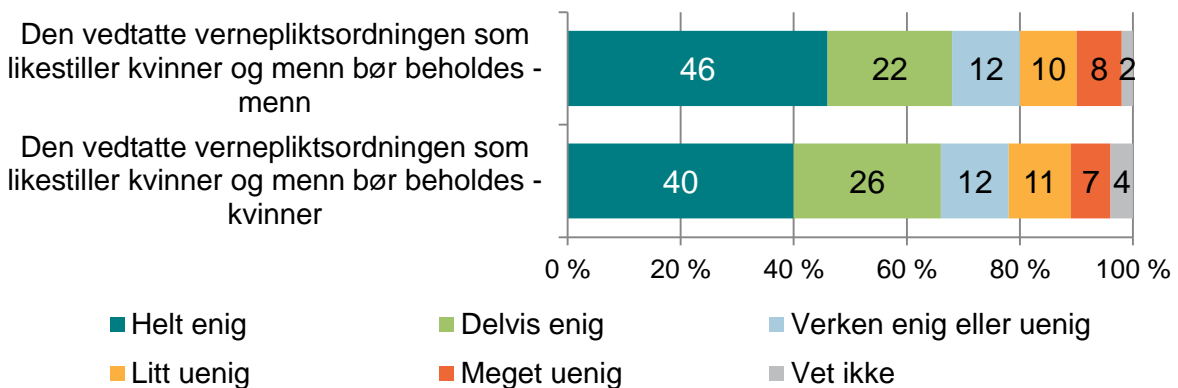

Figur 20 viser at støtten til vernepliktsordningen som likestiller kvinner og menn øker i befolkningen. 67 % er enig i påstanden sammenlignet med 63 % i 2014. Det er særlig de som tidligere ikke hadde en mening som bidrar til den økte støtten, dette tyder på at kunnskapsnivået om den nye vernepliktsordningen også øker. Det er i Rogaland (73 %), Møre og Romsdal (71 %) og Nordland (75 %) vi finner de høyeste andelen som støtter den vedtatte ordningen, mens det i Vestfold (22 %) og Vest-Agder (23 %) er høyere andeler som er uenige i at «den vedtatte vernepliktsordningen som likestiller kvinner og menn bør beholdes». Også her ser vi at svarfordelingen mellom kvinner og menn følger trenden vi så i 2014 (figur 21).

Figur 20 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? «Den vedtatte vernepliktsordningen som likestiller kvinner og menn bør beholdes»

Figur 21 «Den vedtatte vernepliktsordningen som likestiller kvinner og menn bør beholdes», svarfordeling mellom kvinner og menn

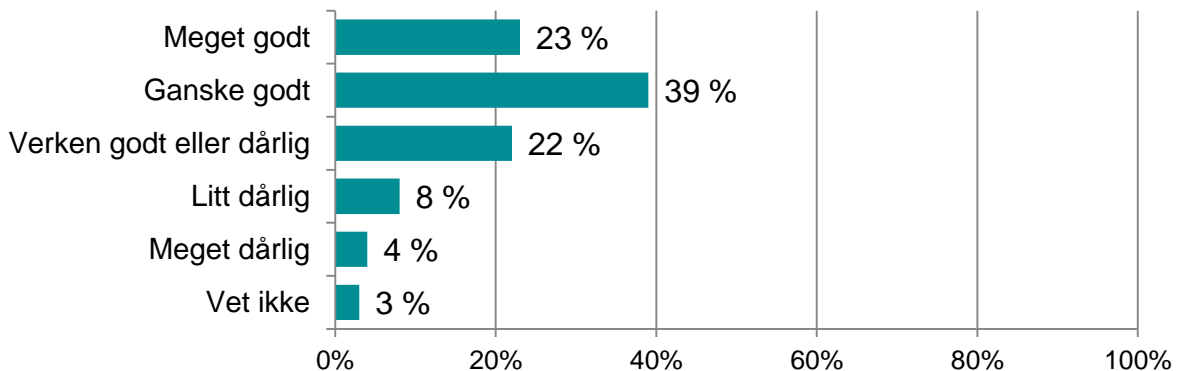

Figur 22 viser hvor god kjennskap befolkningen har til den kjønnsnøytrale verneplikten. Vi ser at 62 % av befolkningen selv mener de har meget eller ganske god kjennskap til dette. Selv om det er relativt få som oppgir at de kjenner dårlig til dette, er det likevel en vesentlig

andel som svarer verken godt eller dårlig. Det kan tyde på at ganske mange har begrenset med kjennskap til at kvinner på lik linje enn menn nå er vernepliktige og blir innkalt til førstegangstjeneste.

Kjennskapen er høyere blant de som har høy kjennskap til og interesse for Forsvaret, og som får informasjon om Forsvaret fra andre kanaler enn nyhetsbildet. Blant dem som har barn født i 1997 er kjennskapen svært god. 51 % av disse svarer at de kjenner meget godt til dette, og 38 % svarer ganske godt. Dette viser at Forsvaret har lyktes godt i å informere denne gruppen om endringene. Vi finner også at de under 40 år selv mener de har bedre kjennskap til dette enn de over 40 år.

Figur 22 Hvor godt eller dårlig er du kjent med at kvinner født i 1997 eller senere, på lik linje med menn, blir vernepliktige og blir innkalt til førstegangstjeneste?

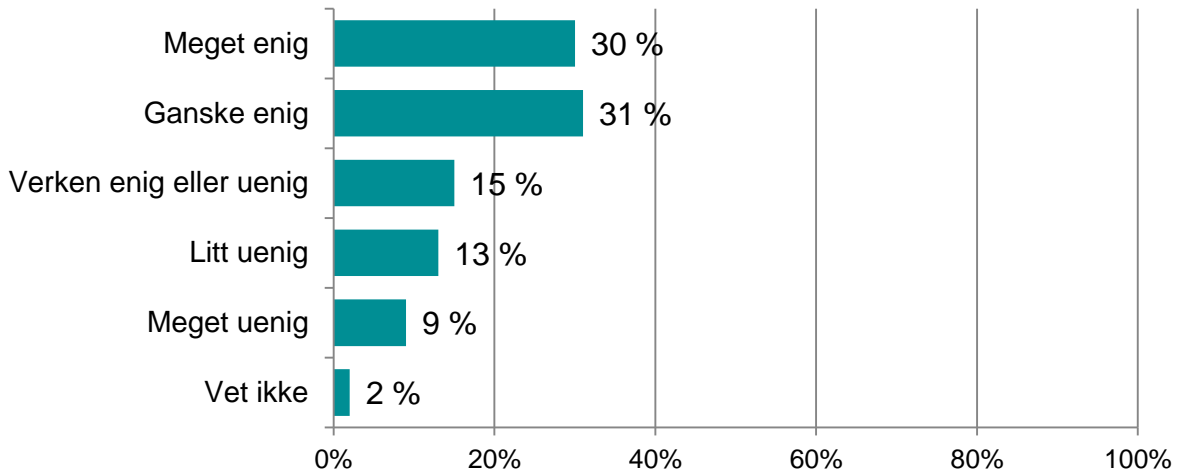
Drøyt halvparten svarer riktig når de blir spurt om hva endringen innebærer (figur 23). Mens kunnskapen er dårlig i Oslo, er den særlig god i Sør-Trøndelag, Troms og Finnmark. Menn har bedre kjennskap enn kvinner, og på tross av lavere kjennskap finner vi at en høyere andel over 40 år enn de under 40 år svarer riktig. Blant dem som har barn i husstanden født i 1997, og som følgelig er det første årskullet som opplever endringen, svarer 3 av 4 riktig, noe som også viser at informasjonskampanjen i forbindelse med kjønnsnøytral verneplikt har fungert godt.

Figur 23 Hva tror du denne endringen innebærer?

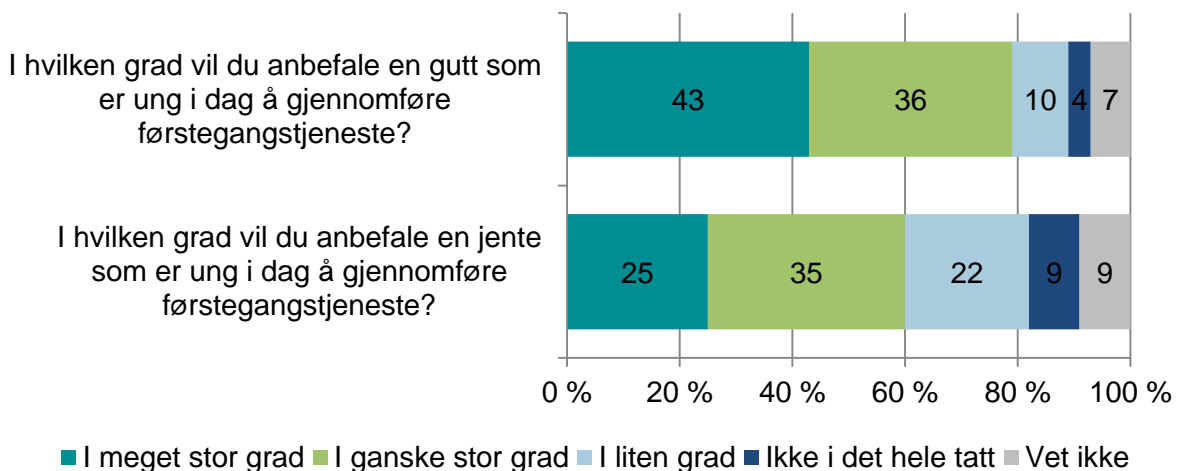
Når det gjelder holdning til innføringen av kjønnsnøytral verneplikt (figur 24), finner vi at 61 % er enige i at det gjøres, og 22 % er uenig. Det er særlig menn, og de under 40 år som er enige, mens en høyere andel over 40 år samt kvinner er uenig. Blant dem som har erfaring med/har vært i kontakt med Forsvaret er det flere som er enige i innføringen av kjønnsnøytral verneplikt enn blant dem som ikke har noen erfaring eller kontakt med Forsvaret.

Figur 24 Hvor enig eller uenig er du i at kjønnsnøytral verneplikt innføres?

Figur 25 viser hvor mange som vil anbefale henholdsvis gutter og jenter å gjennomføre førstegangstjenesten. Hele 79 % vil anbefale en gutt som er ung i dag å gjennomføre førstegangstjeneste. Tallet for jenter er også høyt, 60 % sier de ville anbefale en jente å gjennomføre førstegangstjeneste. Kvinner vil i større grad enn menn anbefale både jenter og gutter å gjennomføre førstegangstjeneste. Vi finner og en vesentlig forskjell mellom de som har erfaring med Forsvaret og de som ikke har det, de uten erfaring vil i mindre grad anbefale unge i dag å gjennomføre førstegangstjeneste.

Figur 25 I hvilken grad vil du anbefale en gutt/jente som er ung i dag å gjennomføre førstegangstjeneste?

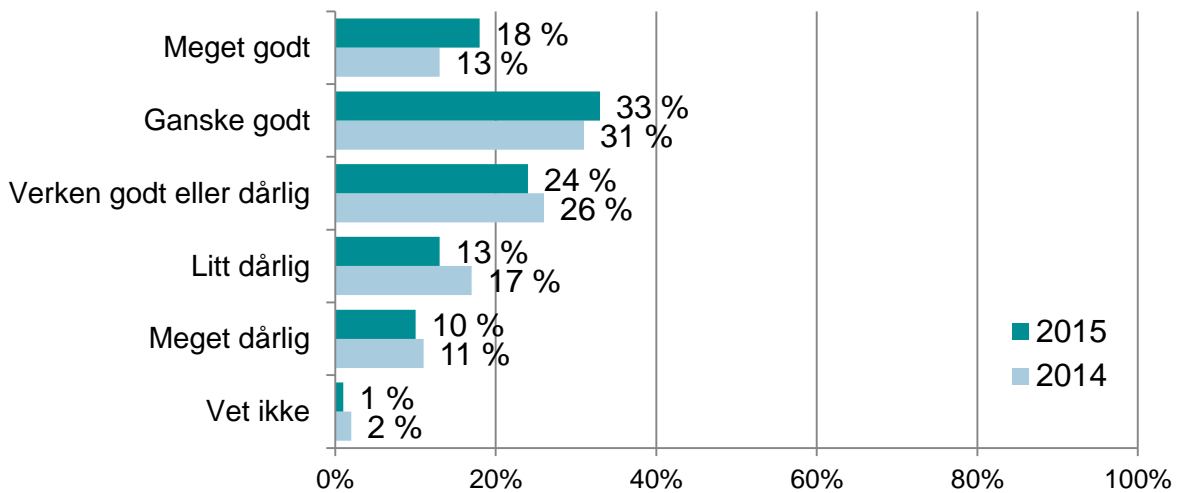

6. Utdanning

Når det gjelder utdanning har vi spurt de som er yngre enn 30 år, i hvilken grad de er kjent med mulighetene for å ta utdanning i Forsvaret, i tillegg til vurderinger av og interesse for en utdanning i Forsvaret.

Figur 26 viser at opplevd kjennskap til utdanningsmulighetene i Forsvaret er vesentlig høyere i 2015 enn i 2014. Over halvparten mener nå at de kjenner meget eller ganske godt til hvilke muligheter Forsvaret tilbyr. Kjennskapen er høyere blant menn, i aldersgruppen 18-24 år, samt i Midt-Norge. Resultatene indikerer at særlig nettsiden forsvarer.no og Facebook fungerer godt som informasjonskanaler for utdanning i Forsvaret. Også her finner vi en naturlig positiv sammenheng mellom totalinntrykk, kjennskap og interesse for Forsvaret.

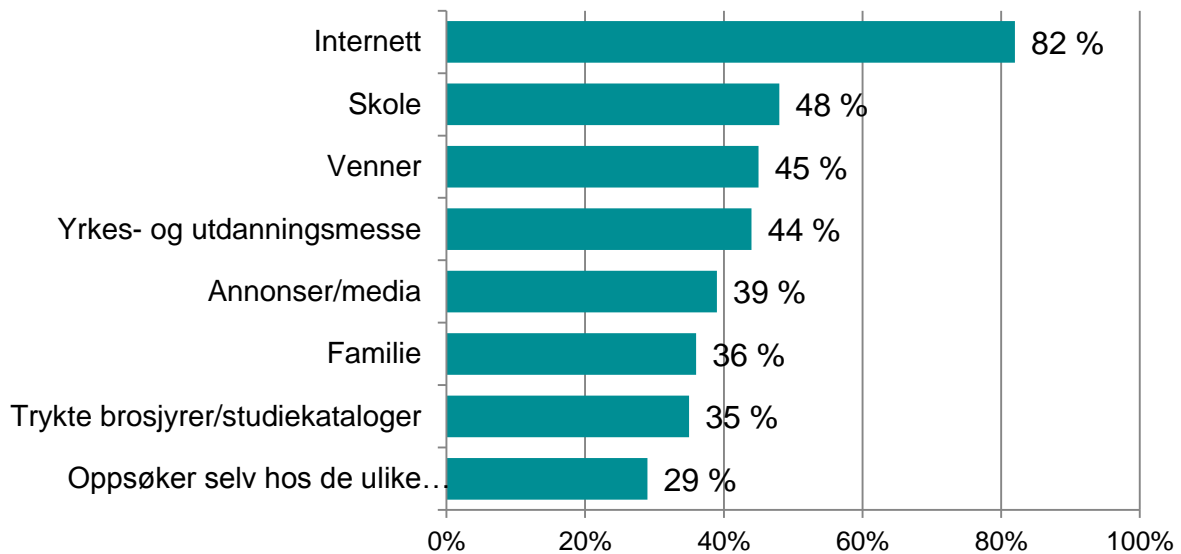
Figur 26 Hvor godt eller dårlig er du kjent med mulighetene for å ta utdanning i Forsvaret? Base: 18-29 år (N=432)

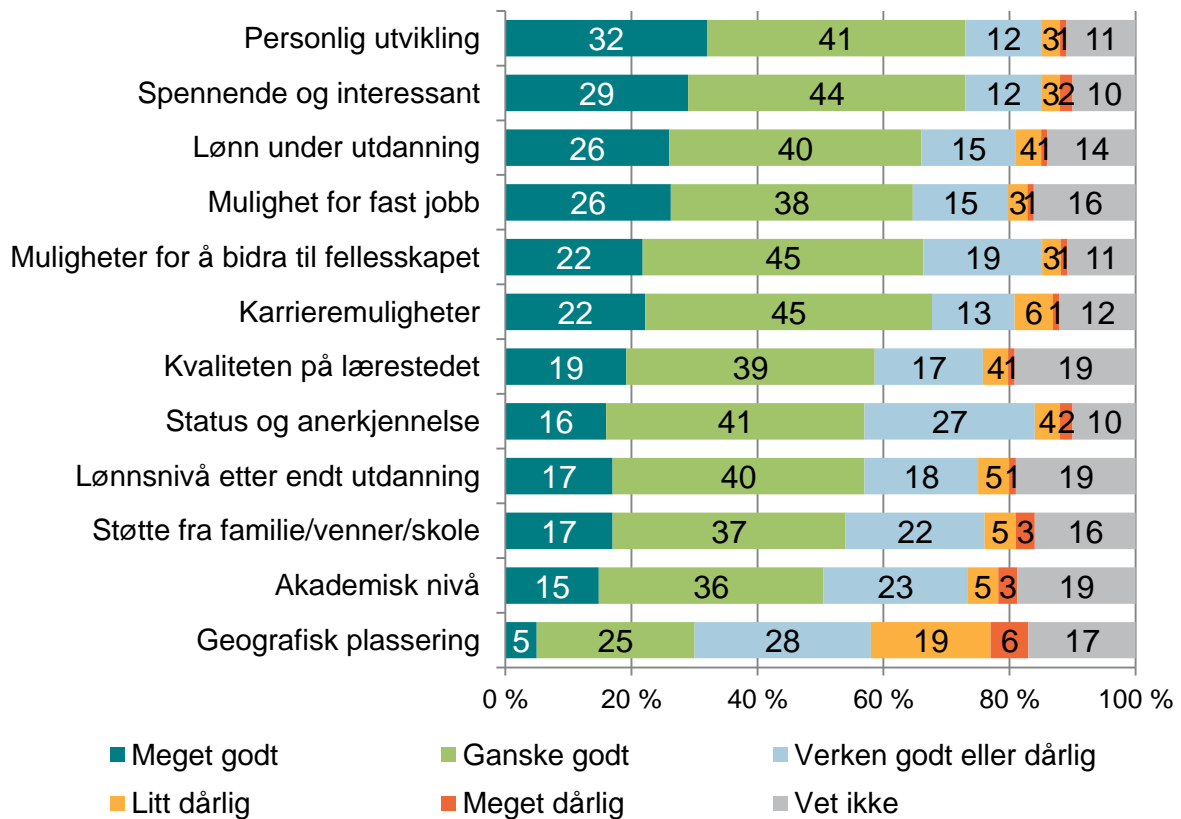
Figur 27 viser hvor de under 30 år finner informasjon om utdanningsmuligheter. Spørsmålet ga mulighet for å oppgi flere svar.

Internett er fortsatt den viktigste kilden til informasjon om utdanningsmuligheter, (82 % oppgir dette), omtrent på samme nivå som i 2013 og 2014. Der de andre informasjonskanalene holder seg på samme andeler som tidligere, fortsetter «trykte brosjyrer/studiekataloger» å falle, fra 49 % i 2014 til 35 % i 2015.

En høyere andel jenter nevner «skole», «venner», «yrkes- og utdanningsmesse» og «trykte brosjyrer/studiekataloger». Jentene er generelt mer diversifiserte i informasjonsinnhenting, og forholder seg til flere kilder enn guttene.

Figur 27 Hvor får du informasjon om utdanningsmuligheter fra? Base: 18-29 år (N=432)

Når ungdommen vurderer utdanning fra Forsvaret opp mot andre utdanninger, finner vi at kvaliteter som «personlig utvikling», «spennende og interessant» samt «lønn under utdanning» kommer høyest på listen over hva Forsvaret vurderes godt på (figur 28).

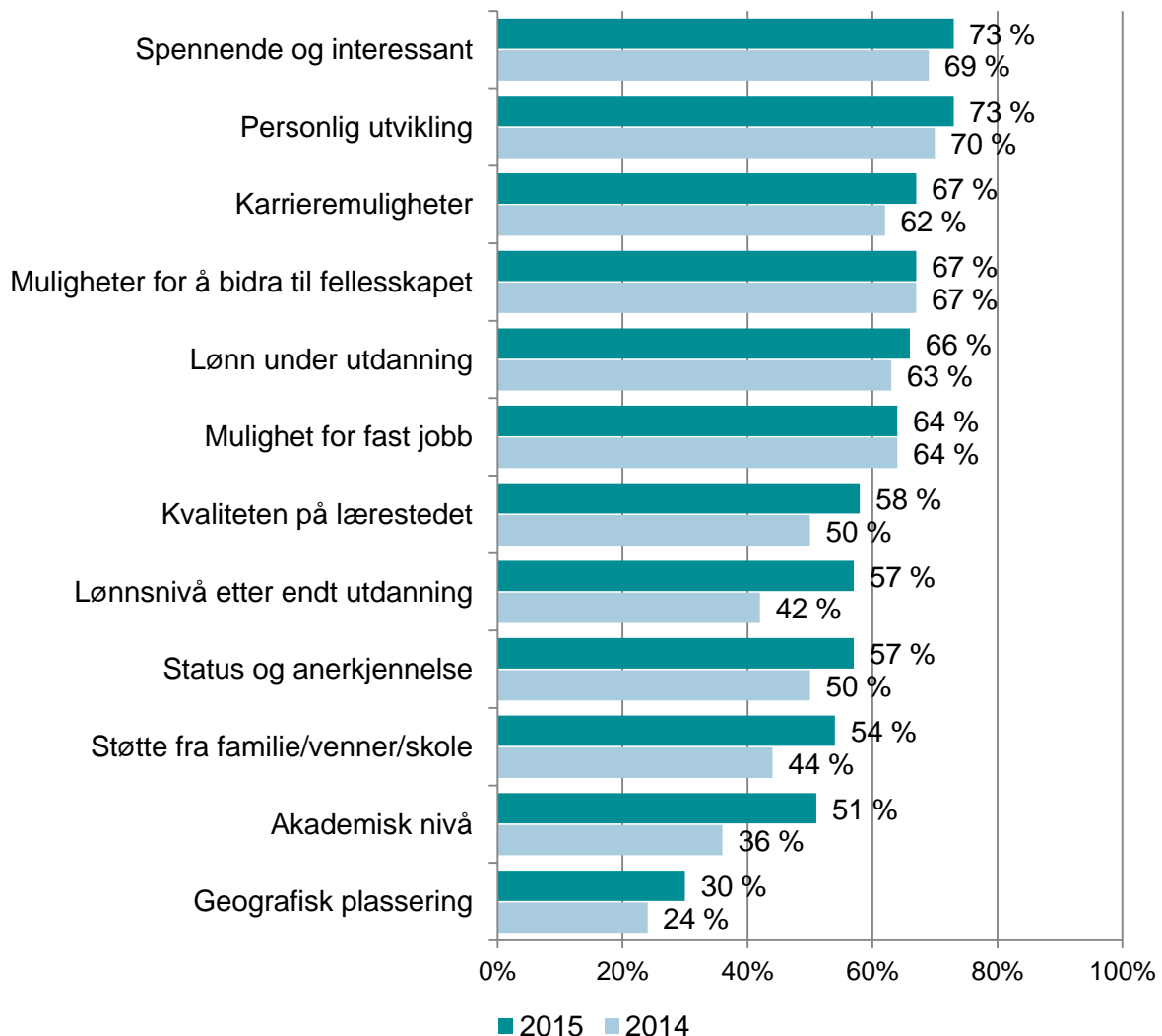
Figur 28 Hvor godt eller dårlig vil du vurdere følgende forhold ved en utdanning fra Forsvaret sammenlignet med andre utdanninger? Base: 18-29 år (N=432)

Figur 29 sammenligner vurderingene av en utdanning i Forsvaret (andelen som har svart meget og ganske godt) i 2014 og 2015. Vi ser at andelen er like store eller større i år sammenlignet med i fjor, og det er særlig «kvaliteten på lærestedet», «lønnsnivå etter endt utdanning», «status og anerkjennelse», «støtte fra familie/venner/skole» og «akademisk nivå» som øker mye.

Det er ingen systematiske forskjeller mellom kjønnene, men vi finner at de under 25 år gjennomgående vurderer de ulike forholdene bedre enn de mellom 25 og 30 år. Det er en naturlig positiv sammenheng mellom totalinntrykk, kjennskap og interesse for Forsvaret, og vurderingen av de forskjellige områdene.

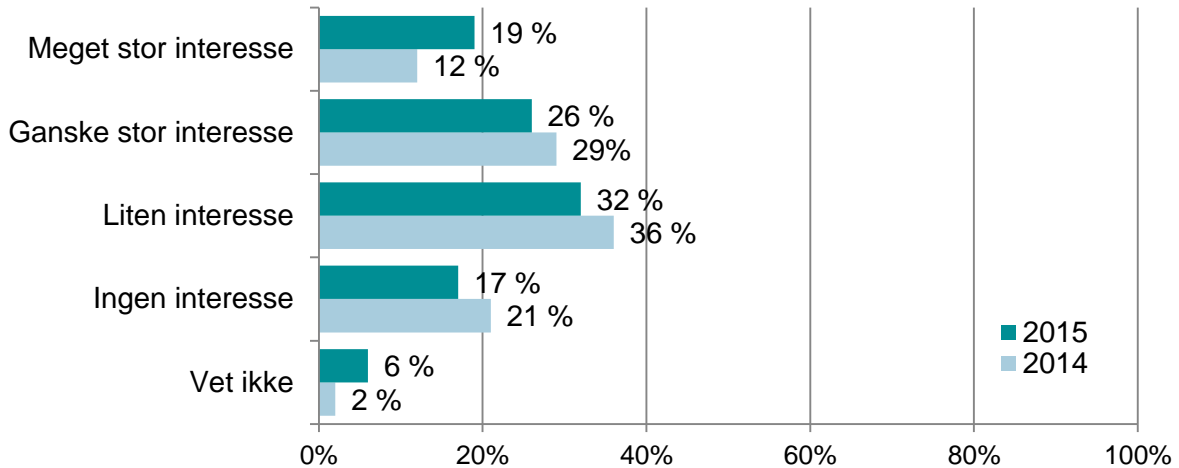
Resultatene er interessante, og tyder på at en utdanning i Forsvaret står sterkere blant de under 30 år enn den gjorde for et år siden.

Figur 29 Hvor godt eller dårlig vil du vurdere følgende forhold ved en utdanning fra Forsvaret sammenlignet med andre utdanninger? Base: 18-29 år (N=432) Andel meget og ganske godt

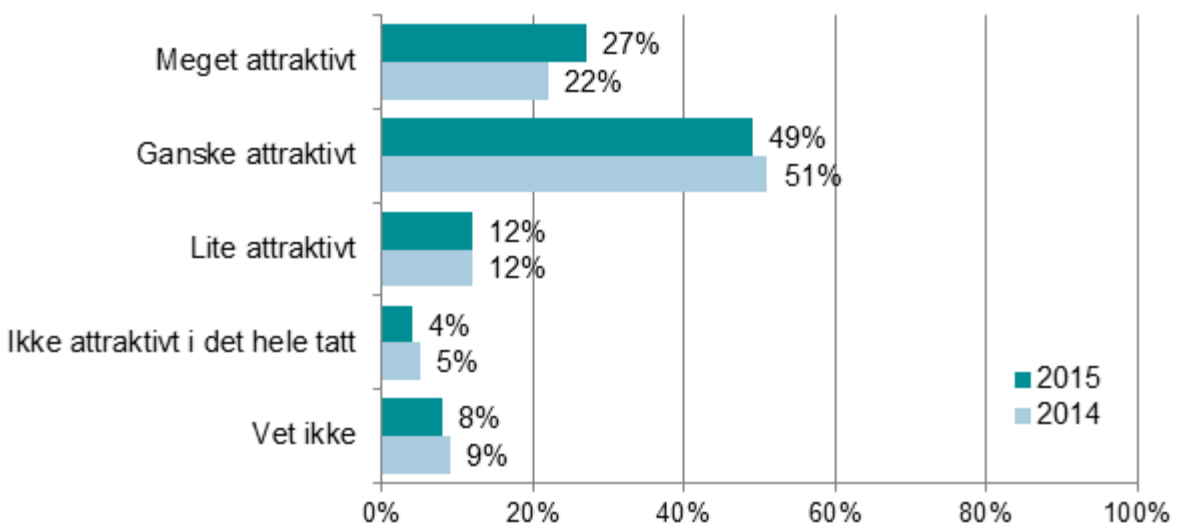
Figur 30 viser at den generelle interessen for en utdanning i Forsvaret øker. Dette har trolig en sammenheng med at den positive holdningen til en slik utdanning råder blant de under 30 år. Det er ingen vesentlige forskjeller mellom kjønn, men vi finner at de under 25 år er noe mer interesserte i en slik utdannelse enn de mellom 25 og 30 år.

Figur 30 Uavhengig av hvilken utdanning du eventuelt har valgt. Hvor stor interesse ville du hatt for å velge en utdanning i Forsvaret? Base: 18-29 år (N=432)

Vi har også spurt aldersgruppen over 30 om hvor attraktivt de mener det er for unge i dag å ta en utdanning i Forsvaret (figur 31). Også i denne gruppen finner vi en klar økning i positive vurderinger av utdanning i Forsvaret. 76 % av de over 30 år mener en utdanning i Forsvaret er meget eller ganske attraktiv, sammenlignet med 73 % i 2014. Kvinner vurderer en slik utdanning som mer attraktiv enn menn, mens det er nær sagt ingen forskjeller mellom aldersgruppene. Vi finner videre at en høyere andel av de med barn i 97-kullet vurderer en utdanning i Forsvaret som attraktiv sammenlignet med resten av befolkningen. Igjen er dette en indikator på en vellykket informasjonskampanje i forbindelse med innføringen av kjønnsnøytral verneplikt.

Figur 31 Hvis du skulle anbefale en utdanning til en som er ung i dag. Hvor attraktivt mener du det ville være å velge en utdanning i Forsvaret? Base: 30 år+ (N=2694)

For å se nærmere på disse resultatene har vi gjort en regresjonsanalyse av hvilke forhold ved en utdanning i Forsvaret som påvirker hvor interessert de unge ville være i å ta en slik utdanning. Viktige faktorer nevnes i tabell 5.

Tabell 5 Faktorer som påvirker interesse for utdanning i Forsvaret

Resultat fra regresjon med interesse for utdanning i Forsvaret som avhengig variabel	
Spennende og interessant	0,355
Kvaliteten på lærestedet	0,166
Akademisk nivå	0,142
Status og anerkjennelse	0,132
Personlig utvikling	0,120
Støtte fra familie/venner/skole	0,108

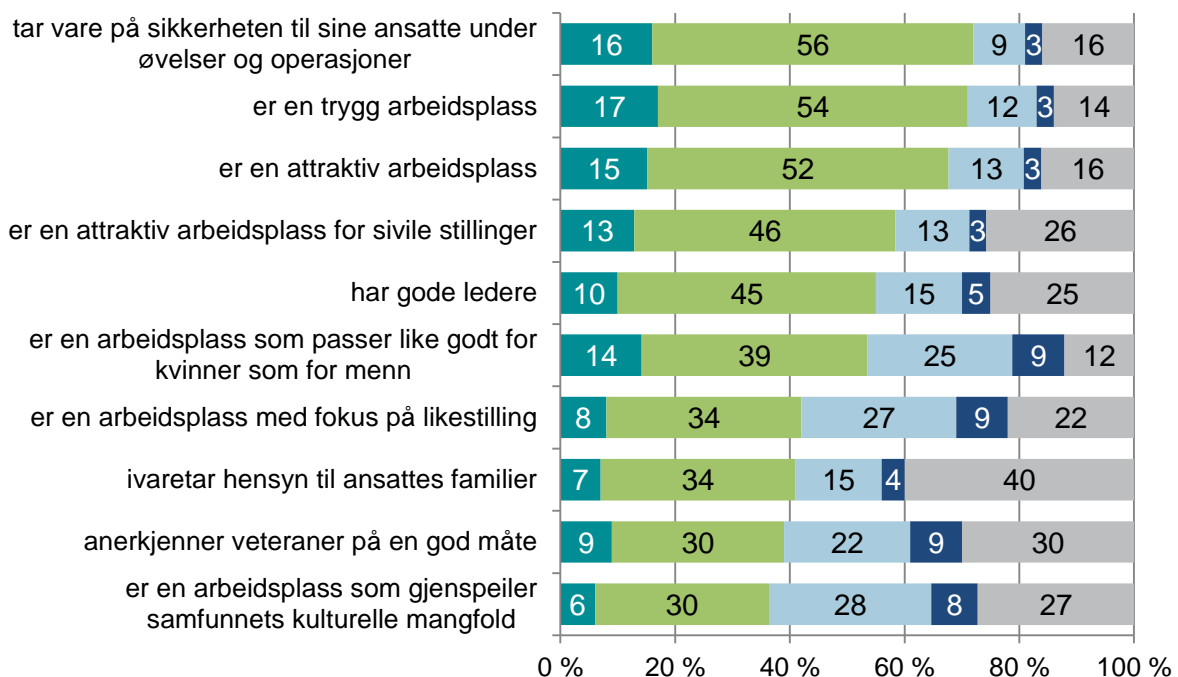
«Spennende og interessant» er igjen den klart viktigste faktoren, som i 2013 og i 2014. Kvaliteten på lærestedet og akademisk nivå øker fra 2014, det samme gjør status og anerkjennelse. Personlig utvikling har en lavere påvirkning på interesse for utdanning i Forsvaret enn i 2014. Den negative korrelasjonen mellom lønnsnivå og interesse vi fant i fjor er langt svakere, og har ikke betydning for interessen i 2015.

7. Arbeidsplass

Der vi i kapittel 6 fokuserte på Forsvaret som utdanningsinstitusjon og hvilke muligheter det gir, ser vi i dette kapitlet på hvordan befolkningen oppfatter Forsvarets som arbeidsplass. Resultatene er presentert i figur 32. Rangeringen av påstandene etter andelen som har svart passer meget eller ganske godt er omtrent som i 2013 og 2014, og de respektive andelene er stabile. Noen få endringer er det likevel, vi finner at påstanden «Forsvaret er en attraktiv arbeidsplass for sivile stillinger» øker fra 52 % i 2014 til 59 % i 2015. Også påstanden «Forsvaret er en arbeidsplass som gjenspeiler samfunnets kulturelle mangfold» oppleves å passe bedre for Forsvaret i 2015, 36 % har svart passer meget eller ganske godt sammenlignet med 31 % i 2014.

Den mest utbredte oppfatningen er stadig at Forsvaret tar vare på sikkerheten til sine ansatte, og det er stabile høye andeler som mener trygg og attraktiv godt beskriver Forsvaret som arbeidsplass.

Figur 32 Nedenfor følger noen utsagn om Forsvaret som arbeidsplass. Hva er ditt inntrykk av hvor godt eller dårlig disse utsagnene passer for Forsvaret? Forsvaret..

■ Passer meget godt ■ Passer ganske godt ■ Passer mindre godt ■ Passer dårlig ■ Vet ikke

Ser vi på undergrupper finner vi at en høyere andel menn enn kvinner mener påstandene passer mindre godt eller dårlig på Forsvaret som arbeidsplass. Dette gjelder for alle unntatt påstandene som omhandler likestilling og mangfold, der situasjonen er omvendt. Det er her viktig å ta i betraktning at langt flere kvinner enn menn svarer vet ikke, dette gjelder for alle påstandene. Vi finner som i 2014 at en høyere andel av 18-24 åringene mener påstandene passer godt, sammenlignet med de eldre aldersgruppene.

Det er en naturlig positiv sammenheng mellom totalinntrykk, kjennskap, interesse for samt kontakt med Forsvaret, og vurderingen av de forskjellige parametrene.

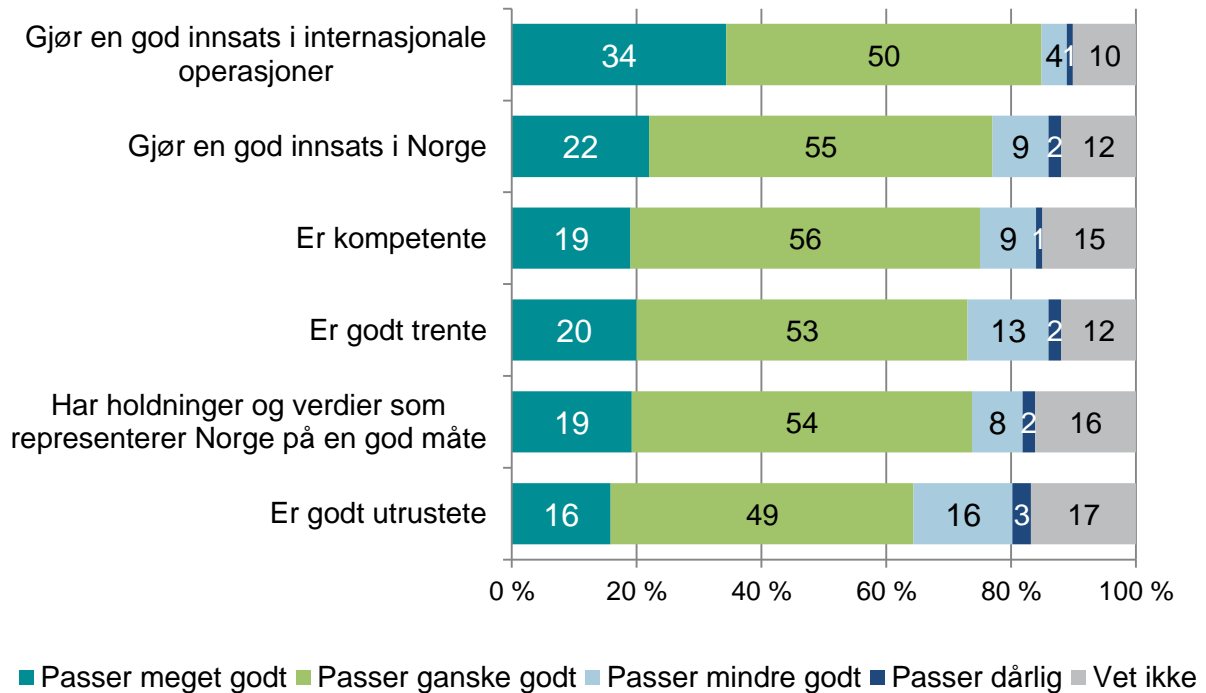
8. Den norske soldat

Respondentene har vurdert hvor godt ulike beskrivelser passer for norske soldater (figur 33). Det er i spørsmålsstillingen presisert at vi med soldater mener alt militæret personell.

Som i 2014 finner vi at befolkningen gir de norske soldatene gode attester. Nivåene er svært stabile, og vi finner i tillegg at «er godt trent» øker fra 70 % i 2014 til 73 % i 2015. Tilsvarende nivå i 2013 var 76 %, slik at dette er den beskrivelsen som varierer mest.

Igjen ser vi at andelen som svarer vet ikke er langt høyere blant kvinner enn blant menn. Gjennomgående er det også at aldersgruppen 18-24 år hyppigere enn andre svarer at beskrivelsene passer godt. Som for spørsmålet om Forsvaret som arbeidsplass er det en klar, positiv sammenheng mellom totalinntrykk, kjennskap, interesse for samt kontakt med Forsvaret, og vurderingen av de forskjellige beskrivelsene.

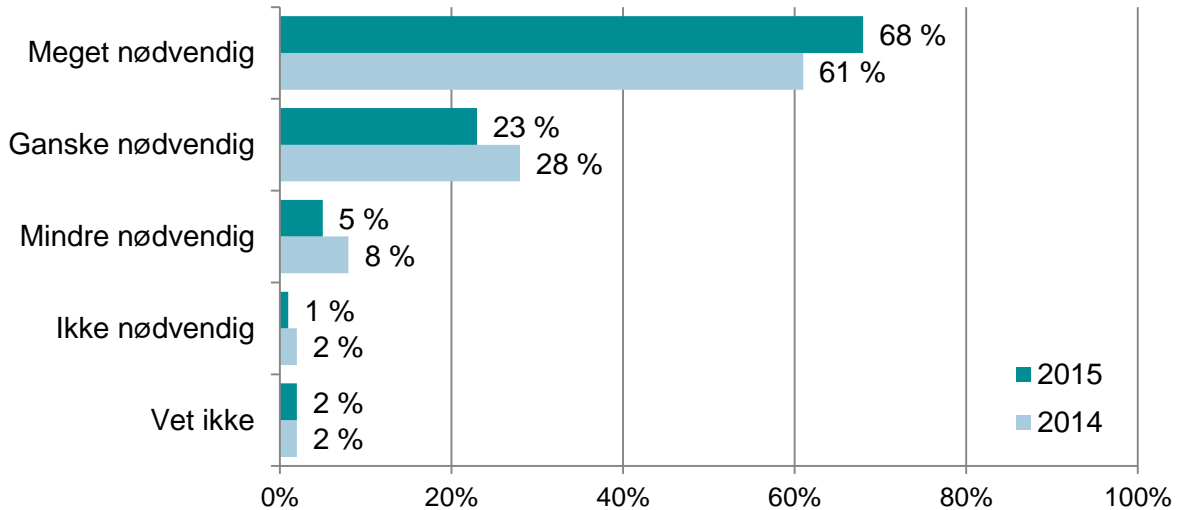
Figur 33 Hvor godt eller dårlig synes du følgende beskrivelser passer på norske soldater?

9. Forsvarets rolle

I den siste delen av undersøkelsen kartlegger vi holdninger til forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål i den norske befolkningen. Nødvendigheten av et forsvar i dagens situasjon og en vurdering av Forsvarets størrelse er kartlagt, i tillegg til noen mer detaljerte påstander.

Figur 34 Hvor nødvendig mener du det er for Norge å ha et forsvar i dagens situasjon?

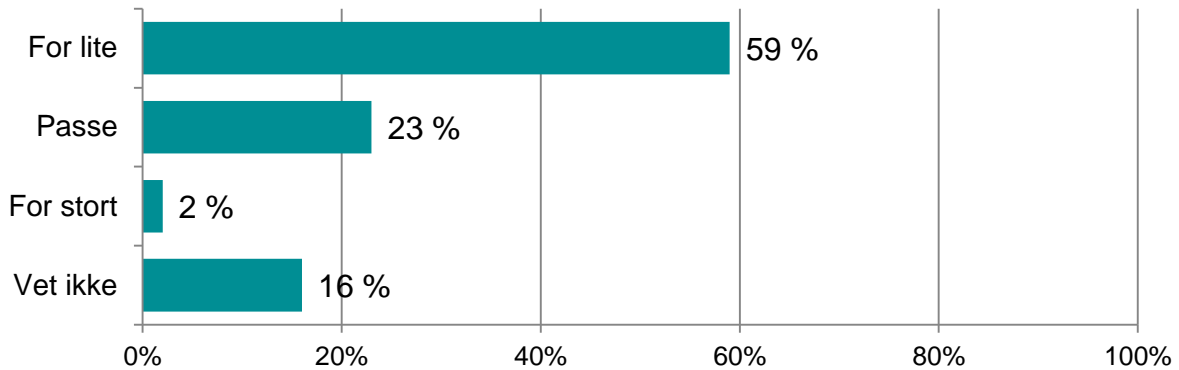

Figur 34 viser at 68 % av den norske befolkningen mener det er meget nødvendig for Norge å ha et forsvar i dagens situasjon, totalt mener 91 % av befolkningen at å ha et forsvar er meget eller ganske nødvendig. Utviklingen fra 2014 er tydelig, og viser at det i større grad oppleves nødvendig med et forsvar i 2015. Det er fortsatt relativt stor forskjell mellom andelen av de yngste (61 %) og de eldste (72 %) som mener et forsvar i dagens situasjon er meget nødvendig, men differansen er mindre enn i 2014. Det er også forskjell mellom Oslo (61 %) og Nord-Norge (74 %), her er differansen større enn i 2014.

Et klart flertall av den norske befolkningen har inntrykk av at Forsvaret i Norge er for lite i størrelse med tanke på de oppgavene det skal utføre (figur 35). Når vi ser på undergrupper finner vi at en høyere andel menn (67 %) og befolkningen i Nord-Norge (68 %) mener Forsvaret i Norge er for lite. En høyere andel kvinner (25 %), de mellom 18-24 år (34 %) og befolkningen i Oslo (28 %) mener Forsvaret i Norge er passe stort, mens det er ingen vesentlige forskjeller på de som mener det er for stort.

Ser vi på bosted mener særlig befolkningen i Oslo (28 %) og Hedmark (33 %) at Forsvaret i Norge er passe stort slik det er, mens beboere i Finnmark (76 %) mener det er for lite.

Figur 35 Har du inntrykk av at Forsvaret i Norge er for lite, passe eller for stort i størrelse i forhold til de oppgavene det skal utføre?

De som har et dårlig inntrykk av Forsvaret er mer polariserte enn resten av befolkningen i svarmønsteret på dette spørsmålet. Følgelig svarer færre at Forsvaret i Norge er passe stort, og en høyere andel svarer enten for lite eller for stort. Vi finner videre at flere av de med interesse for spørsmål om Forsvaret har inntrykk av at Forsvaret i Norge er for lite, enn som de som ikke har interesse for spørsmål om Forsvaret.

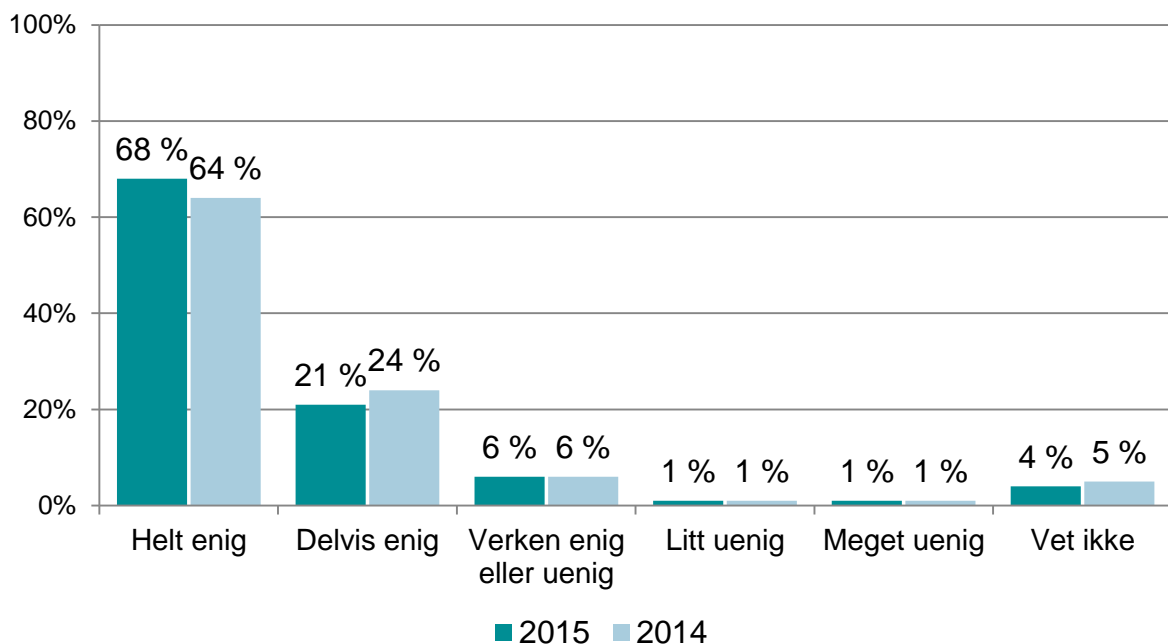
Det er også slik at de som på en eller annen måte har direkte kontakt med Forsvaret i større grad enn de som ikke har direkte kontakt med Forsvaret mener Forsvaret i Norge er for lite i forhold til de oppgavene de skal gjøre.

Totalt er like mange enig i påstanden «trening sammen med allierte i Norge styrker det militære forsvaret av Norge» i 2015 som i 2014, men vi ser av figur 36 at flere nå er helt enig i påstanden.

Vi finner at andelen som er enig øker med alder, slik at jo eldre befolkningen er, dess høyere andel enig finner vi. Andelen enig er i tillegg høyere i Nord-Norge enn i resten av landet.

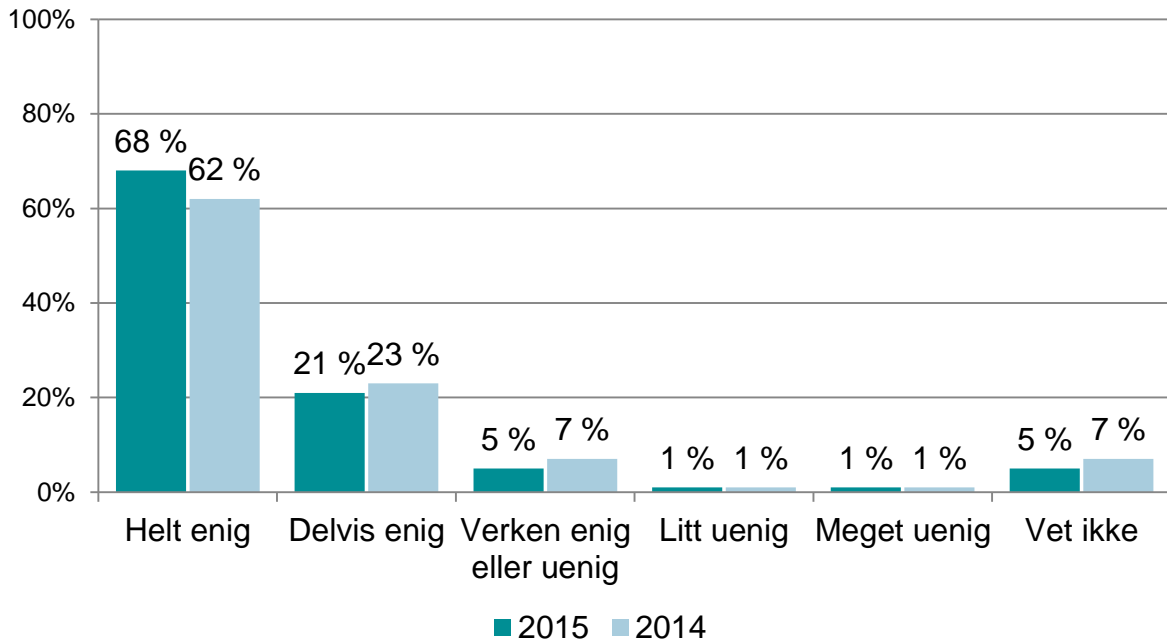
Gjennomgående ser vi at kvinner og yngre i større grad enn andre ikke tar stilling til spørsmålene. Det er i tillegg en klar, positiv sammenheng mellom totalinntrykk, kjennskap, interesse for samt kontakt med Forsvaret, og enighet i de forskjellige påstandene. Begge disse særtrekkene gjelder for alle påstandene presentert i figurene 36 til 39

Figur 36 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? «Trening sammen med allierte i Norge styrker det militære forsvaret av Norge»

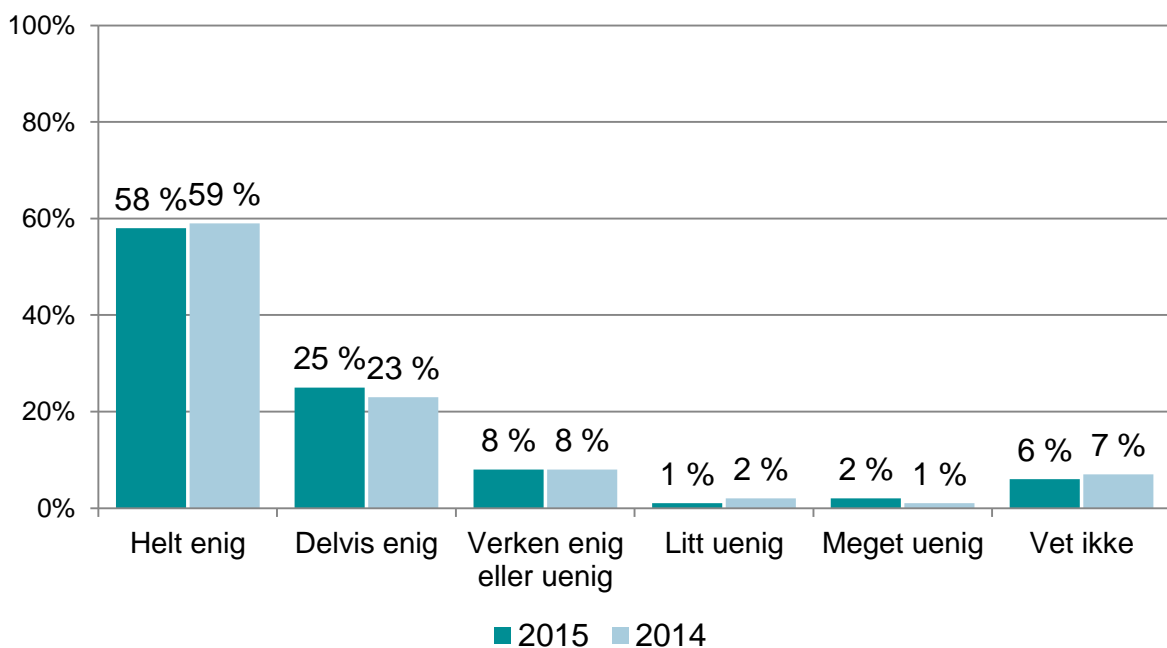
I figur 37 kan vi lese at andelen som er enig i påstanden «norsk militær tilstedeværelse i nordområdene er nødvendig for å sikre ressursene i de norske havområdene» øker fra 85 % i 2014 til 89 % i 2015. Igjen er det blant de over 40 år, samt i befolkningen i Midt- og Nord-Norge vi finner de høyeste andelen som er enig i påstanden.

Figur 37 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? «Norsk militær tilstedeværelse i nordområdene er nødvendig for å sikre ressursene i de norske havområdene»

Påstanden «Norges NATO-medlemskap styrker det militære forsvaret av Norge» opplever samme nivå av enighet i befolkningen i 2015 som i 2014, og det er følgelig fortsatt bred enighet om at NATO-medlemskapet er fordelaktig for det militæret forsvaret av Norge.

Figur 38 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? «Norges NATO-medlemskap styrker det militære forsvaret av Norge»

En noe lavere andel, men likevel et klart flertall, mener innkjøpet av nye kampfly er viktig for Norges forsvarsevne. Selv om prosessen og saken har skapt litt turbulens rundt Forsvaret, tyder resultatene på at innkjøpet har støtte i befolkningen. Det er her verdt å merke seg at formuleringen av påstanden var litt annerledes i 2014, den ble da stilt slik: «Innkjøpet av nye kampfly er viktig for å styrke totalforsvaret av Norge».

Alt i alt tyder resultatene for disse to spørsmålene på et bredt forsvars- og sikkerhetspolitisk konsensus omkring gjeldende politikk.

Figur 39 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? «Innkjøpet av nye kampfly er viktig for Norges forsvarsevne»

